

คู่ใจ

พระอาจารย์ทูล ชิปุปญโญ

คู่มือชีวนิรันดร์

พระอาจารย์ทูล ขิปปปัญโญ

คำปรารภ

ในช่วงชีวิตของหลวงพ่อบ้านได้เทศน์โปรดชาวโลกทั้งหลายมากมายกว่า ๕๐๐ กัณฑ์ เราได้ถอดเทปออกมาจัดทำเป็นหนังสือเพื่อว่าคำสอนของหลวงพ่อบ้านมีค่าจะได้เป็นประโยชน์สูงสุดสำหรับทุกท่าน เพราะมีหลายๆ ท่านที่ถนัดที่จะอ่านมากกว่าฟัง

จะสังเกตได้ว่าหลวงพ่อบ้านจะเทศน์คำสอนแตกต่างกันในแต่ละวาระ เช่น เทศน์ในงานศพ งานบุญ หรือเทศน์โปรดญาติโยม พระภิกษุ สามเณร หรือนักปฏิบัติที่มุ่งตรงต่อมรรคผลนิพพาน

หนังสือที่จะออกมาชุดนี้จะมีทั้งหมด ๑๐ เล่ม จะเป็นกัณฑ์เทศน์โปรดพระภิกษุ สามเณร ในระหว่างปีพ.ศ. ๒๕๓๑ ถึงพ.ศ. ๒๕๔๓ ผู้จัดทำเห็นว่าเป็นประโยชน์มหาศาลไม่เฉพาะต่อนักบวชเท่านั้น แต่จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ที่หวังความสุขเล็กๆ น้อยๆ ในชีวิตจนถึงผู้ที่หวังนิพพาน ในแต่ละตอนของเนื้อหาสาระ จะมีเคล็ดลับและเทคนิคที่จะช่วยประติดประต่อความข้องใจในขณะปฏิบัติ ซึ่งขณะนี้ปราศจากหลวงพ่อบ้านที่จะเป็นผู้ตอบคำถาม

หนังสือทั้ง ๑๐ เล่มนี้ ได้รวบรวมมาจากการถอดเทปหลายม้วนด้วยกัน ตั้งชื่อเสียใหม่ ซึ่งฟังแล้วอาจสะดุดใจผู้อ่านอยู่บ้าง แต่เนื้อหาสาระจะยังคงเป็นคำสอนของหลวงพ่อบ้านอยู่อย่างสมบูรณ์ ลองอ่านดูสักกัณฑ์ คณะผู้จัดทำได้ใช้เวลาและความสามารถเต็มที่กับ

หนังสือชุดนี้ และหวังอย่างยิ่งว่าผู้อ่านจะได้ประโยชน์สมเจตนารมณ์
หลวงพ่อดีพยายามที่จะสื่อความหมายคำสอนของ
พระพุทธองค์ให้เข้าใจได้ง่ายและปฏิบัติตามได้ เพื่อว่าเมื่อปราศจาก
หลวงพ่อดีแล้ว ลูกศิษย์ก็จะยังเดินทางได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอขอบคุณทุกท่านที่ได้ช่วยถอดเทปทั้ง ๑๒ ชุดนี้ ได้แก่
คุณพิราศิณี คุณเบญจ คุณพมญา คุณทวี และพระดร.ณัฐ ผู้ช่วย
ตรวจทานในภาคภาษาบาลีและจัดทำรูปเล่ม และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง
คุณธนวัช (โหน่ง) ที่ช่วยเป็นที่ปรึกษาในการตั้งชื่อหนังสือและ
ออกแบบปกทั้งหมด เด็กชายณัฐวัชต์ (น้องกร) ผู้วาดภาพประกอบ
ในเล่ม และคุณโสรัศยา (หม่ออิว) ผู้เป็นธุระในการจัดพิมพ์

ขออนุโมทนากับทุกท่านแม้ไม่ได้เอ่ยนามมาในที่นี้ ที่มีส่วน
ช่วยให้หนังสือชุดนี้สำเร็จออกมาได้สมเจตนารมณ์ตามที่หลวงพ่อดี
ทูลเคยตั้งใจไว้

ขอกุศลผลบุญที่เกิดจากการกระทำนี้ จงส่งผลให้ท่านทั้ง
หลายบรรลุเป้าหมายไม่ว่าทางโลกหรือทางธรรมโดยสมบูรณ์ ให้
ปัญญาเกิดจนเป็นที่พึ่งของตัวเองได้ ให้ทางสว่าง บรรลุถึงมรรคผล
นิพพานในเร็ววัน ในชาตินี้ ด้วยกันทุกถ้วนหน้าด้วยเทอญ

แม่ชีโย

๘ มกราคม ๒๕๕๖

หัวใจหลักของการพิจารณาสายปัญญา ก็คือ การมองทุกอย่างบนโลกใบนี้ตามความเป็นจริง คือทุกอย่าง มีสองด้าน พระพุทธองค์ทรงตรัสว่า “สุขและทุกข์ติดกันอยู่ จะให้พรากออกจากกันนั้น แสนยากแสนลำบากเหลือกำลัง จนสิ้นปัญญาจนหาทางไปมาไม่ได้ เราตถาคตจึงวางเสียซึ่ง สุข คินให้แก่ทุกข์ไป”

เพราะสุขและทุกข์ คือ คู่แท้ชั่วนิรันดร์ “?”

ธรรมเทศนา วันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๕๐
ณ วัดป่าบ้านค้อ จังหวัดอุดรธานี

ครองคู่กันมา

มี

ความผิดหวัง มีความผิดหวังเล็กๆ ในใจในเรื่องใหญ่ๆ บางเรื่องที่ไม่สามารถใช้ปัญญาพิจารณาหาเหตุผลให้ใจมันยอมรับได้ในครั้งเดียว ต้องพิจารณาบ่อยๆ หลายครั้งหลายวัน จนมันอ่อนกำลังลง และในที่สุดบางวันบางเวลาใจมันยอมรับว่าที่เราทุกข์เพราะเรายึดมั่นในอุปาทานและความเป็นตัวตนของเรา ใจก็จะเบา โปร่ง สบาย ไปชั่วระยะหนึ่ง ประมาณสองสามชั่วโมงบ้าง เกือบจะวันหนึ่งบ้าง ลักษณะอย่างนี้เป็นการพิจารณาเกินสติปัญญาหรือไม่ นี่คือคำถาม ไม่เกินไม่พอด้วยซ้ำไป มันไม่พอ แค่นี้มันไม่พอ

ทีนี้จะอธิบายเรื่องความผิดหวังตัวนี้ก่อน ส่วนมากเราจะเข้าใจว่า การใช้ปัญญาพิจารณาหรือตั้งสติพิจารณานั้นจะอาศัยการพิจารณาในช่วงเกิดเหตุ สิ่งที่ไม่ชอบใจและไม่สมปรารถนา แต่สิ่งที่เราสมปรารถนาทำไมไม่พุด นี่ตัวสำคัญ เพราะตัวนี้เกิดขึ้น คำถามหรืออาการของจิตเกิดขึ้นในลักษณะนี้ เกิดขึ้นกับสิ่งที่สมปรารถนา มันอยู่ตรงนั้น นี่

ผลพวงตัวหนึ่ง เพราะว่าส่่งที่ปรารถนา สมปรารถนา และ
ไม่สมปรารถนา มันอยู่ห้วงเดียวกัน มันเกาะห้วงกันอยู่ มัน
มี ๒ ห้วงเกาะกันอย่างนี้ ทั้งสองอย่าง

ห้วงหนึ่งเป็นห้วงที่สมปรารถนา ห่วงสมหวัง ห่วงหนึ่ง
เป็นห้วงที่ไม่สมปรารถนาและไม่สมหวัง ทั้งสองห้วงนี้มัน
เกาะออกจากกันไม่ได้ อยู่ด้วยกันตลอดไป ตลอดชีวิต คนใด
เกิดมาในโลกนี้ ห่วงสองห้วงนี้จะครองคู่กันมาตลอด

แต่เราจะมาภาวนาแก้ปัญหาว่าส่่งให้ความผิดหวัง
ตัวนี้หมดไป มันไม่ได้ ห่วงผิดหวังตัวนี้เรามองมุมเดียว มันต้อง
มองมุมที่ความสมหวัง เพราะความสมหวังเป็นเหตุให้เกิด
ความผิดหวัง นี้เรียกว่าการใช้ปัญญาพิจารณา ถ้าจะมอง
มุมเดียวไม่ได้ การภาวนามันต้องเป็นคู่ๆ กันไป ถ้ามองดีแล้ว
ก็ต้องมองชั่ว ถ้ามองชั่วแล้วก็ต้องมองดี ถ้ามองผลก็ต้อง
มองเหตุ ถ้าดูเหตุก็ต้องดูผล มันเชื่อมโยงต่อกันได้

คนต้องการละความชั่ว ต้องการละสิ่งที่ไม่ดี หรือว่า
ต้องการละสิ่งที่ไม่ชอบใจ ทุกอย่างเป็นอย่างนั้นในโลกนี้ ถ้า
สิ่งใดเกิดมาหรือสัมผัสมาไม่ชอบใจ พยายามจะสลัดสิ่ง
ที่ไม่ชอบใจนั้นออกทิ้งไป นี่คือคนไม่เข้าใจ คือไม่เข้าใจว่าส่่งที่

ไม่ชอบใจเกิดจากอะไรอีก เราไม่เข้าใจอีกแหละ เพราะสิ่งที่
ไม่เข้าใจ สิ่งที่ไม่ต้องการ สิ่งที่ไม่ชอบใจเป็นสิ่งที่เป็ผล
มันเป็นผลเกิดขึ้นจากเหตุที่ก่อขึ้น ผลคือสิ่งที่ไม่ชอบใจ
เหตุคือสิ่งที่พอใจ นี่คือนต้นเหตุแห่งความไม่พอใจ

ยกตัวอย่างเช่น ทุกคนที่มีความเสียใจในขณะนี้มื่อไร
บ้าง เรากำลังพูดถึงผลของมัน ผลเกิดขึ้นจากความไม่พอใจ
ตัวนี้มันเกิดขึ้นจากความดีใจ ความชอบใจ ความรัก ใน
ความหมายที่ว่า ปิยะโต ขายะเต โสโก ปิยะโต วิปะมุตตัสสะ
ปิยะโต ขายะเต โสโก หมายถึงว่า ความทุกข์ ความโศก คือ
ความผิดหวัง จำไว้ละ ความทุกข์ ความโศก ความเดือดร้อน
ต่างๆ เกิดขึ้นจากความไม่พอใจ คือความทุกข์ ความผิดหวัง
นั่นเอง สิ่งทั้งหมดเกิดขึ้นจากอะไร เกิดขึ้นจกความรักนั้นละ
ปิยะโต ขายะเต โสโก ความโศก ความทุกข์ เกิดขึ้นจาก
ความรัก เพราะฉะนั้นความทุกข์มีความรักเป็นต้นเหตุ
หมายถึงว่าเรามีความรักอะไรในโลกนี้ นั้นละจะเป็นบ่อเกิด
ให้เกิดความทุกข์

สมมติว่าเรามีความรักเป็นกำลังของใจของเราขณะนี้
ถ้ามีความรักสิ่งใดมากมาย สิ่งนั้นจะเป็นทุกข์มหาศาล สมมติ

ว่าเรามีความรักกับคนๆ นี้ จะเป็นลูกก็ดี เป็นหลานก็ดี หรือใครคนใดคนหนึ่งก็ดี ถ้ามีความรักกับคนๆ นี้อยู่มากมายอย่างนี้ ถ้าหากว่ามีการพลัดพรากจากกันไป หรือตายจากกันไป เราจะมีความทุกข์กับคนที่เรารักมากที่สุด

แต่ถ้าคนเราไม่รัก อยู่เฉยๆ ธรรมดาๆ หรือว่ารักน้อยๆ เมื่อคนนั้นตายไป ใจความหวังหรือความทุกข์ของเราก็น้อยลง หรือถ้าหากว่าเราไม่มีความรักกับคนๆ นั้นเลย เฉยๆ ธรรมดา แต่ถ้าคนนั้นตายจากเราไป เราก็เฉยๆ ไม่มีความทุกข์อะไรเลย นั่นคือต้นเหตุมันอยู่กับความรัก

ความสมหวัง ความผิดหวัง ก็เหมือนกัน มันมีเหตุคือความรักความพอใจ ฉะนั้น เหตุของสิ่งเหล่านี้มันเกิดขึ้นจากสิ่งที่มีมันมี สิ่งที่มีมันรัก

ก็ไม่เป็นอย่างที่คิด

หลายคนต่อหลายคนนั่งอยู่ที่นี้ที่มีความรัก พุดง่าย ๆ ตามประสาชาวบ้านที่พูดกันว่าความรักใคร่ ความกำหนด ความยินดี หรือความพอใจในกามคุณทั้งหลาย ทุกคนนั่งอยู่ที่นี้ที่มีความพอใจในกามคุณทั้งหลายด้วยกันทั้งนั้น ฉะนั้น จึงมีการแต่งการแต่งงานกัน เป็นคู่ผัวตัวเมียกันได้ เพราะมีความรักในของสิ่งนี้ มีความพอใจกับของสิ่งนี้

ทุกคนเคยเป็นหนุ่มเป็นสาวด้วยกัน เมื่อวัยที่เป็นหนุ่มเป็นสาวขึ้นมา นั้น จินตนาการออกมาเบื้องต้น ตัวเองวางแผนอย่างไร จินตนาการออกไปอย่างไร คิดว่าความรักในคู่ผัวตัวเมียมันจะมีความสุขอย่างไร ต้องจินตนาการออกไป ในลักษณะที่ว่า โนม่น้าวตัวเองหรือน้อมใจตัวเองไปสู่ความรักอันนั้น ความกำเริบของใจก็เสิบสานขึ้นมา

นั่นแหละที่ว่า **ไอ้ความรักมันเกิดขึ้นจากที่เราสมมติ น้อมตัวเองไปสู่กับรูปตรงกันข้าม** ถ้าผู้หญิงก็น้อมตัวเองเข้าไปหาผู้ชาย ถ้าผู้ชายก็น้อมตัวเองเข้าไปหาผู้หญิง เลย

เกิดมีความสัมพันธ์ คิดสมมติขึ้นมา เป็นอย่างนั้นอย่างนี้ขึ้นมา ความรักก็เกิดขึ้น และคิดว่าได้คู่ผัวตัวเมียมาแล้วจะมีความสุข จะมีความสมหวัง ชีวิตเราสมปรารถนาแล้ว ชีวิตเรา นี่อีกจุดหนึ่ง

ต่อมา ถ้าเรามีทายาทเกิดขึ้นสักคนหนึ่งสองคน เราก็มีความสุข ทายาทเกิดขึ้นมานี้ก็เป็นส่วนหนึ่งที่เราต้องการ คือส่วนสมหวัง ทีนี้สองจุดนั้นจะมีจุดหนึ่งซึ่งเป็นผลตอบแทน คือความผิดหวังได้ มีความผิดหวังได้ทั้งผัวทั้งลูก ทั้งผัวทั้งเมีย แต่ก่อนเมื่อวัยหนุ่มวัยสาว ร่วมสุขร่วมทุกข์กัน มีความยิ้มแย้มแจ่มใส แต่วันหนึ่งต่อมามันจะมีความเห็นไม่ตรงกัน อาจจะมี ความผลัดดันกัน ขัดแย้งกัน บางสิ่งบางอย่างเกิดได้เถียงขึ้นมา มีความทุกข์กันขึ้นมา ด่าพ่อตีแม่กันขึ้นมา อ้าว ไปๆ มาๆ บางคนต้องฆ่ากัน ตีกัน ต่อกัน น้ำตาไหลน้ำตานองหน้า นั่นหรือว่าความรัก ผลออกมาเป็นแบบนี้ได้อย่างไร แม้ว่าขณะนี้หลายคนก็เป็นอย่างนี้ น้อยคนที่จะไม่เป็น นี่คือการผิดหวังแล้วส่วนหนึ่ง คือว่าเสียความรู้สึกในความรักอันนั้น

อีกอย่างหนึ่งคือทายาทหรือลูกเกิดขึ้นมาแล้วนะ เมื่อลูกเกิดขึ้นมา ทุกคนจะมีความยิ้มแย้มแจ่มใส มีความภูมิใจภูมิใจ

เมื่อเราออกก้อนเลือดก้อนหนึ่งเป็นทายาทของเราขึ้นมา ด้วย น้ำพักน้ำแรงของเราทำให้เกิดขึ้น

แต่ลูกที่เกิดมา ที่แรกก็มีความรัก มีความปีติยินดีใน ขณะที่ลูกเกิดขึ้น แต่สักวันระยะหนึ่ง มันไม่เป็นอย่างที่เราคิด ลูกบางคนเป็นลูกทรพีก็มี เป็นลูกเนรคุณก็มี ทำให้พ่อแม่ ผิดหวังไปมากมายเหลือเกินในยุคนี้สมัยนี้ ไม่สมความตั้งใจ และไม่สมหวังกับลูกนั้นๆ เลย จะเป็นลูกหญิงก็ดี ลูกชายก็ดี ทำให้พ่อแม่ผิดหวังไป มีความทุกข์กับลูกมากมาย นี่เขา เรียกว่าความผิดหวังและความทุกข์ต่างๆ เกิดขึ้นจาก ความสมหวัง เกิดขึ้นจากความรักเท่านั้นเอง เลยไปแก้จุดนี้ ไม่ได้

รอนปลาอ่อนกำลัง

มี

คำถามที่ว่า การพิจารณาเหตุแห่งความผิดพลาดนี้ ต้องเข้าใจว่าการพิจารณาอย่างเดียวมันแก้มไม่ได้ ถ้าอารมณ์รุนแรงอย่างเดี๋ยวอย่างนี้จะแก้ด้วยปัญญาไม่ได้ เริ่มต้นต้องแก้ไขที่อยู่กับจุดของมัน คือต้องข่มอารมณ์แห่งความผิดพลาดนี้ให้ได้ก่อน เมื่ออารมณ์ผิดพลาดขึ้นมา เกิดความเสียอกเสียใจขึ้นมารุนแรงอย่างนี้ จะพิจารณาให้มันหาย ให้มันหมดไปสิ้นไปขณะนี้ไม่ได้ ทุกคนก็ต้องพูดเป็นเสียงเดียวกันว่า เมื่อน้ำเชี่ยวอย่าเอาเรือไปขวาง

เมื่ออารมณ์รุนแรง อย่าเพิ่งไปทำลายตรงจุดนั้น ปล่อยให้มันทุเลาเบาบางไปก่อนจึงว่ากันทีหลัง เมื่อเราเอาเบ็ดไปตกปลาขึ้นมา เมื่อปลากินเบ็ดแล้ว เราจะลากปลาขึ้นฝั่งอย่าไปดึงปลาขึ้นในขณะที่ปลามันยังดิ้น อย่าไปกระตุกขึ้นมาบนฝั่ง เดียวมันหลุดจากเบ็ดไปได้ ปลานั้นต้องเอาจังหวะที่มันเผลอตั้วหรือปลาอ่อนกำลังเสียก่อน จึงกระชากขึ้นให้ถูกจังหวะปลาถึงจะขึ้นฝั่งได้ อันนี้แสดงว่า เมื่ออารมณ์รุนแรงเกิดขึ้น

ลักษณะอย่างนี้อ่าเพ็งไปกระตุก คือตั้งหลักไว้ก่อน คำว่าตั้งหลักหมายถึงอย่างไร หมายถึงว่าตั้งสติกำกับคุณธรรมของใจไว้ให้ดี

อธิบายเรื่องอารมณ์ตัวนี้ก่อน เรื่อง **การทำใจ** เรื่องว่า **การฝึกใจ** เรื่องธรรมะ เรียกว่า **การข่มใจ** อารมณ์ความรุนแรงของใจต่างๆ นี้ มันไม่ใช่ว่าจะเรื่องหนึ่งเรื่องเดียว มันมากมาย กายกองเหลือเกิน จะมาพรรณนาที่เดียววันเดียวนี้ไม่ได้

เพราะอารมณ์ของคนที่เกิดความรุนแรงเฉพาะบุคคลนั้นไม่เหมือนกัน บางคนรุนแรงไปในเรื่องความโลภ บางคนมีความรุนแรงไปในเรื่องความโกรธ บางคนมีความรุนแรงไปในเรื่องความลุ่มหลง บางคนมีความรุนแรงไปในเรื่องความเสียใจ ความทุกข์ใจต่างๆ นานาประการ รุนแรงในความผิดหวัง ความสมหวังต่างๆ มันมีมากเหลือเกิน

ความรุนแรงในอารมณ์มีลักษณะ ๒ ประเภท

๑) ความสมหวัง สมปรารถนา

๒) ไม่สมหวัง ไม่สมปรารถนา

นี่คือว่าทั้งสองจุดนี้รุนแรงทั้งสองอย่าง แต่นักปฏิบัติที่ดีเขาจะมองทั้งสองมุมด้วยกัน มองที่ว่าความรุนแรงแห่ง

ความสมหวังเป็นอย่างไร นั่นคือเกิดความปีติ ความอึดอ้อมใจว่าสิ่งที่สมหวังเป็นอย่างนี้ๆ บางคนถึงกับกินไม่ได้นอนไม่หลับ เพราะสมปรารถนา มีความสนใจ มีความสุขใจเพลิดเพลินอยู่กับอารมณ์ที่สมใจนั่นเอง นี่ความรุนแรงอย่างหนึ่ง เกิดปีติยินดีในสิ่งที่ต้องการนั้นจนเกิดน้ำตาไหล จนเกือบจะร้องให้ว่าสิ่งที่ได้มาเป็นอย่างนี้ๆ ส่วนนี้ที่สมหวังมีใครคิดบ้างไหม ไม่คิดไปคิดแต่สิ่งที่มันผิดหวัง คิดแต่สิ่งที่เราไม่พอใจ

ที่นี้การฝึกภาวนาต้องว่า ถ้าความสมหวังเราไม่คิดไม่ได้เอาไว้ก่อน เราพยายามหาตัวที่เราผิดหวัง ตัวนี้มันทำให้ทุกข์ขึ้นมา ตัวสมหวังเป็นตัวให้เกิดสุข ตัวผิดหวังเป็นตัวให้เป็นทุกข์ นี่ใจความสุขทำให้คนเป็นทุกข์ มันอยู่ที่นี้

แต่ถ้าเราไม่สามารถจะดูความสุขได้ ก็ต้องดูความทุกข์ไปก่อน เพราะว่าทุกข์มันเป็นผลแห่งความผิดหวังอีกทีหนึ่ง ความผิดหวังมันเป็นเหตุของความทุกข์อีกที

น้ำหยดที่ละลาย

การจะข่มใจตัวเองก็อยู่ที่ว่า เราได้รับอารมณ์อะไร จากเพื่อนฝูงมากี่ดี จากคนใดคนหนึ่งมากี่ดี อารมณ์ที่รับมาเรา ไม่ชอบใจอารมณ์สิ่งนั้น ตัวอย่างว่า รับคำส่อเสียดเบียดบังจาก เพื่อนฝูงก็ดี คำส่อเสียดว่ากล่าวร้ายจากเจ้านาย หรืออะไร ต่างๆ สิ่งอะไรก็แล้วแต่ สิ่งที่เราไม่ชอบใจกับคำพูดคนใด คนหนึ่ง หรือการทำอะไรของคนใดคนหนึ่งขึ้นมาแล้ว จะทำให้ เรามีความทุกข์ใจขณะนั้น ถ้ามันเกิดความรู้สึกรุนแรงขึ้นมาละก็ มันจะอดใจไม่อยู่จนร้องไห้ร้องให้ เป็นทุกข์

ถ้านักปฏิบัติเขาจะอย่างไร เขาจะเอาอารมณ์ที่เกิด ความรุนแรงขึ้นขณะนั้นมาเป็นจุดเด่น มาเป็นจุดสำคัญใน การเพ่ง คือเพ่งอารมณ์ที่เกิดความรุนแรงนั้นๆ เช่นว่า มีความรุนแรงเกี่ยวกับคนนั้นว่ากล่าวเรา ว่าเสียดสีเรา เราไม่ พอใจกับคำว่าจะอย่างนั้น เป็นทุกข์ขึ้นมา เราก็ต้องกลับไป พิจารณาว่าอารมณ์เป็นอีกเรื่องหนึ่ง ผู้ที่ก่อให้อารมณ์ของ เราเกิดขึ้นเป็นอีกเรื่องหนึ่ง

แต่เมื่อขณะที่เราขมใจนั้น อย่าไปนึกถึงบุคคลต้นเหตุที่ทำให้เกิดอารมณ์ ให้อยู่ในปัจจุบัน คืออารมณ์ที่เราครอบงำเท่านั้นเอง อย่าไปนึกถึงใบหน้าหรือหน้าตาคนๆ นั้น เขาพูดอย่างไรอย่าไปนึกถึง เขามีกริยาท่าทางกับเราอย่างไร อย่าไปนึกถึงคนๆ นั้น ให้เรามานึกถึงว่าทำไมเราไปรับอารมณ์สิ่งนั้นมาใส่ใจ อันนี้ก็คือตัวนี้ เมื่อรับมาแล้วอย่างนี้ เราก็ต้องรู้ อารมณ์ของตัวเอง

รู้ คืออะไร คือตั้งสติกำหนดรู้ในอารมณ์ของใจที่เป็นทุกข์นั้นๆ กำหนดรู้อารมณ์ของใจที่เดือดร้อนกระวนกระวาย เสียใจกับสิ่งเหล่านั้นอยู่ อารมณ์ที่มีความรุนแรง หรือใจที่มีความรุนแรงเป็นทุกข์มาก ก็กำหนดสติกำหนดรู้ใจว่าเป็นทุกข์มากเป็นอย่างไร เวลาหายใจก็รู้ หายใจเข้าก็รู้ หายใจออกก็รู้ เอาสติจดจ่อกับอารมณ์ที่เกิดความรุนแรงนั้นอยู่เสมอๆ อย่าหนีไปไหน ลักษณะอย่างนี้ไม่ต้องไปนึกคำบริกรรมพุทโธ ก็ได้ เพียงที่กำหนดสติจดจ่ออารมณ์ที่เกิดขึ้นกับใจอย่างเดียว หายใจออกก็รู้ หายใจเข้าก็รู้ อารมณ์มีความรุนแรงก็รู้ รู้ อยู่อย่างนั้นตลอดเวลา ถ้ารู้อย่างนี้อีกระยะไม่นานนัก ประมาณ ๑๕ นาทีเป็นอย่างมาก ในความรู้สึกของใจก็จะผ่อนคลายลง

หรือเบาบางไป เบาบางลง

จะเหมือนกันกับก้อนไฟก้อนหนึ่งเท่ากำปั้น ถ้าหากว่าเราเอาน้ำไปหยดใส่ทีละหยดๆ หยดอยู่เรื่อยๆ ความแรงของไฟทั้งหมดนั้นมันจะเปลี่ยนสีไปใหม่ เปลี่ยนสีไปเรื่อยๆ เพราะน้ำหยดทีละหยดนั่นเอง ในที่สุดถ่านไฟแดงก็จะกลายเป็นถ่านไฟดำขึ้นมา กำลังไฟที่มีอยู่นั้นก็จะหมดไปๆ อย่างมากก็เป็นแค่ว่ามีไออุ่นอยู่ในถ่านไฟเท่านั้น ไออุ่นนั้นไม่สามารถจะไปก่อไฟอะไรได้เลย นั่นแหละที่ว่่าน้ำหยดเดียวทำให้ไฟดับได้

นี่ฉันใด อารมณ์ที่เกิดขึ้นกับเราขณะนี้อยู่ก็ตาม เมื่อเรากำหนดจิตลักษณะอย่างนี้อยู่ อารมณ์ที่ว่ามาก็จะค่อยเบาบางไปๆ ในที่สุดก็จะเพียงว่าเป็นปกติธรรมดา แต่ไม่หายขาดนะ มันยังมีเชื้ออยู่นั่นแหละ แต่ไม่เกิดความร้อนแรง

นี่วิธีอย่างนี้ให้ทุกคนจดจำเอาไว้ เมื่อเรากลับไปบ้านเมื่อมีประสบการณ์อะไรเกิดขึ้นมีความรุนแรง ต้องเข้าทำจิตให้มีความรู้เท่าทันตามอารมณ์ของตัวเองที่เกิดขึ้นนั้น ทำอยู่บ่อยๆ ให้เกิดความเคยชิน เมื่อเกิดความเคยชินมีความชำนาญอย่างนี้แล้ว ต่อไปปัญหาต่างๆ ก็แก้ได้โดยการทำสมาธิอย่างนี้ได้ แต่ไม่ใช่แก้ให้หมดนะ แค่ข่มเฉยๆ นี่คือการข่มใจตนเอง

ไปรับมาทำไม

ไเมื่อชมได้แล้วนะ อย่าจบไปเพียงเท่านั้น ต้องระลึกถึงต้นเหตุให้ได้ด้วย เมื่อใจเราชมได้แล้ว ต้องนึกถึงเหตุที่เกิดอารมณ์ได้ ระลึกถึงได้คือว่าระลึกขึ้นมาสอนตัวเองให้เป็นระลึกได้ว่า เออ เมื่อกี้นี่เธอทำไมจึงไปรับอารมณ์สิ่งไม่ดีเข้ามาให้กับตัวเอง อารมณ์เขาพูดมากก็เป็นน้ำเสียงที่พูดจากปากของเขา เขาพูดดีและไม่ดีก็เรื่องของคำพูดของเขา แต่เราจะไปรับมาทำไม เรามาสอนตัวเองในครั้งใหม่ เราบอกว่าทีหลังเธออย่าไปรับคำพูดของผู้อื่นมาใส่ใจตัวเอง ถ้าสิ่งไม่มีสาระแล้วก็ปล่อยทิ้งเสีย อย่ารับเข้ามาในใจ

ต้องพยายามเลือกเฟ้นในสิ่งที่เป็นสาระ เลือกเฟ้นสิ่งที่มีประโยชน์เท่านั้นเข้ามาในใจตัวเอง นี่เราต้องตั้งใจอยู่เสมอๆ เพราะว่าหูเรามันต้องรับทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นเสียงในโลกนี้ ฉะนั้น เราจึงต้องเลือกเฟ้นให้เป็น สิ่งไม่มีสาระอย่าเอามาใส่ใจ คือว่าต้องสอนตัวเองอยู่เสมอๆ สอนตัวเองอยู่บ่อยๆ ถ้าเรามีการฝึกวิธีอย่างนี้อยู่เป็นประจำแล้ว เราจะมีอุบายแก้ปัญหา

๒๐ ไปรับมาทำไม

เฉพาะตัวเองได้เลย จะมีความทุกข์อะไรก็แล้วแต่ จะแก้ปัญหา
ตัวเองได้ นี่คือความรุนแรงต่างๆ ทางใจที่เกิดขึ้น จะมีอะไรบ้าง
ไหม มันมากเกินไปเกินล่ะทีนี้ ความรุนแรงเหล่านี้

แสงระยิบระยับ

ค เราต้องการหาความสุขใส่ตัวเอง แต่ความสุขที่
ว่ามาส่วนมากมันเป็นความสุขที่เจอกับอามิส จะหาความสุข
ล้วนๆ หาได้ยากมาก นั่นคือว่าเรามีอะไรที่สมปรารถนาก็ถือว่า
มีความสุขแล้ว มีคู่ผัวตัวเมีย มีลูกมีหลาน มีเงินทองกองสมบัติ
มีบ้านเรือนต่างๆ ก็ว่ามีความสุข แต่ความสุขทั้งหมดที่ว่ามานี้
เป็นความสุขที่เจอด้วยอามิสทั้งหมด อีกสักวันหนึ่ง สิ่งต่างๆ
ที่เกิดขึ้นที่ว่าเราหามา ที่ว่าเป็นความสุขนั้นมีการเปลี่ยนแปลง
ไป เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงไป เราก็มีความสุขได้ เช่นว่า
มีรถเบนซ์คันหนึ่งเราชอบมาก ถ้ามีคนใดคนหนึ่งไปกรีดจน
กระทั่งเป็นรอยขึ้นมา เราก็เป็นทุกข์เดือดร้อนขึ้นมา หรือมีคน
ขโมยรถเราไปเสีย ก็มีความสุขเดือดร้อนขึ้นมา ถ้ามีความสุข
ก็มีความสุขร่ออยู่ มีการเปลี่ยนแปลงได้

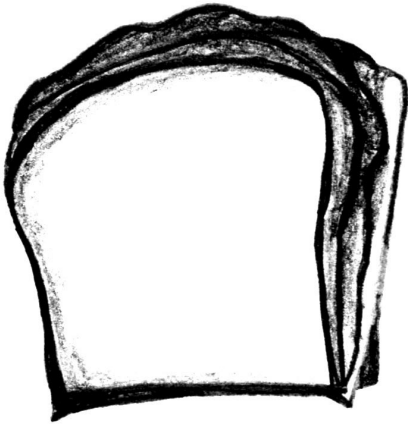
ฉะนั้น ความสุขในโลกนี้ ไม่มีสิ่งใดจะเป็นความสุขที่
แน่นอนมั่นคง ย่อมมีการเปลี่ยนแปลงได้ คืออนิจจัง ฉะนั้น เรา
จะไปหลงในความสุขของโลกไม่ได้ มันสุขก็สุขไป แต่เราอย่า

ไปหลงในความสุขนั่นๆ ให้รับทราบเท่านั้นเอง

เราต้องระมัดระวังว่า อีกสักวันหนึ่ง อีกสักชั่วโมงหนึ่ง ความสุขมันจะมีการเปลี่ยนแปลง คือว่าเป็นคนไม่ประมาทโดยส่วนตัว อย่าไปหลงความสุขของโลกอันนี้ มันสุขไม่แน่นอน ประเดี๋ยวประด๋าวก็หายไป หรือสลายไปเท่านั้นเอง นี่คือนักปฏิบัติ เป็นการยืนยันตัวยืนยันว่าเขาจะไม่หลงในความสุขของโลก คือการฝึกใจไว้แล้ว นี่เขาเรียกว่าการวางทิศทาง

ในโลกอันนี้ ไม่มีสิ่งใดที่จะมีแต่ความสุขไปตลอดกาลได้ เป็นความสุขที่เกิดขึ้นประเดี๋ยวประด๋าว เหมือนกับฟองน้ำที่เกิดขึ้น เหมือนกับเม็ดฝนตกลงมาจากฟ้า มาถูกน้ำก็เป็นฟองขึ้นมา นิดหน่อยก็แตกกระจายไป หรือเหมือนกันกับเรามองเห็นแสงแดดฝๆ ขึ้นมานี้ เห็นแสงระยิบระยับๆ ก็เหมือนกับจะมีตนมีตัว แต่ดูใกล้ๆ แล้วไม่มีอะไรเลย นี่คือความสุขของเรา ลักษณะเป็นอย่างนั้น จะหาความสุขตลอดกาลไม่ได้บนโลกใบนี้

นี่เราจะไปหวังอะไรกับโลกอันนี้ ว่าสุขอย่างนั้นสุขอย่างนี้เป็นความสมหวังอยู่ตลอดเวลา เพราะความสุขนี้มันเจือด้วยอามิสที่ว่ามานี้

อาหารฝีมือของฉัน

ฉะนั้น วันนี้เราได้ฟังหลวงพ่อบิณฑรรณะ
 หลายมุมหลายแง่ให้ฟัง ทุกคนก็พอจะได้ยินได้ฟัง พอจะเข้าใจ
 ใครจำธรรมะอุบายบทไหนหรือตอนไหนประโยคใดเอาไว้ ก็
 เขียนเอาไว้ แล้วเมื่อไปถึงบ้าน เราจะเอาธรรมะหมวดนี้ไปวิจัย
 วิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง ไม่ใช่ว่าจะฟังแล้วก็แล้วกันไปนะ ไม่ได้
 ผลอะไรเลย ไม่มีต่อเนื่องกันได้หรอก เพราะเราไม่มีเหตุ เรา
 ต้องเอาธรรมะที่ฟังวันนี้หรือฟังเมื่อสองวันสามวันที่ผ่านมา
 หลวงพ่อบิณฑรรณะอะไรให้ฟังบ้างจำได้ไหม ต้องจำให้ได้ จำได้
 หมวดไหน จดได้หมวดนั้น จดเอาไว้ ถ้ากลัวลืม เมื่อไปถึงบ้าน
 แล้ว เอาธรรมะหมวดที่เราจำได้ไปขยายอีกครั้งหนึ่ง ไปวิจัย
 วิเคราะห์อีกครั้งหนึ่ง คือว่าขยายขอบเขตปัญญาของเราให้
 กว้างขวางออกไป ถ้าฟังแล้ว ถ้าไม่ขยายปัญญาของเรา ธรรมะ
 ก็แคบๆ นิดเดียว มันไม่ไปไหนมาไหน ก็เท่านั้นเอง มันไม่ได้
 ขยาย

นี่การฟังธรรมะก็ต้องฟังเอาประโยคสั้นๆ เพื่อจะเอา

ไปขยายข้อความขึ้นมา หลวงพ่อเองมีนิสัยเป็นอย่างนี้ เป็นนิสัยที่ไม่ชอบฟังเทศน์มาก อยากจะฟังธรรมะสั้นๆ ฟังยาวๆ นะไม่เอา พวกไหนพูดธรรมะยาวๆ เป็นชั่วโมงๆ ไม่เอาทั้งนั้น ขนาดครึ่งชั่วโมงก็จะไม่เอาอยู่แล้ว ฟังเทศน์ได้ไหม ฟัง แต่เราจะฟังเทศน์แล้วเราจะหาอุบายธรรมะจากท่านสักประโยคหนึ่งหรือสองประโยค เมื่อจำได้แล้วว่า เออ ประโยคนี้น่าจะเอาไปเป็นหลักปฏิบัติของเรา เราก็จำเอาไว้ เมื่อจำเอาไว้แล้ว ต่อไปเราจะไม่เอาละทีนี้ ธรรมะทั้งหมด ท่านจะพูดไปมากมายก่ายกอง มหาศาลก็พูดไปสิ พูดไป เราไม่ฟัง เราไม่สนใจ คือเอาธรรมะแล้ว เราได้ธรรมะหมวดนั้นแล้ว เอาเท่านั้น

หลวงพ่อเองเอาเป็นตัวอย่างได้ เอาประโยคเดียวหรือไม่เกินสองประโยค พอได้ธรรมะครูบาอาจารย์แล้วก็ไปปฏิบัติเข้าที่ หรือไม่ก็เดินจงกรม เดินจงกรมก็ยกธรรมะที่เราฟังมานั้นแหละขึ้นมาเป็นหลักวิจัย เป็นหลักวิจารณ์ เป็นหลักวิเคราะห์ และวินิจฉัยว่าธรรมะครูบาอาจารย์ท่านว่าอย่างนี้ๆ ในความหมายเป็นอย่างไร และต้องตีความออกมา เป็นเหตุผล เฉพาะตัวล้วนๆ ออกมา นี่ปัญญาเราพิจารณาทั้งหมดนั้น

เราไม่ต้องเรียนตำราจากใครทั้งสิ้น เราอาศัยปฏิภาณ

โวหารส่วนตัวตีความเอง พิจารณาเอง ผิดถูกไม่สำคัญ ขอให้
เป็นเรื่องส่วนตัวก็แล้วกัน

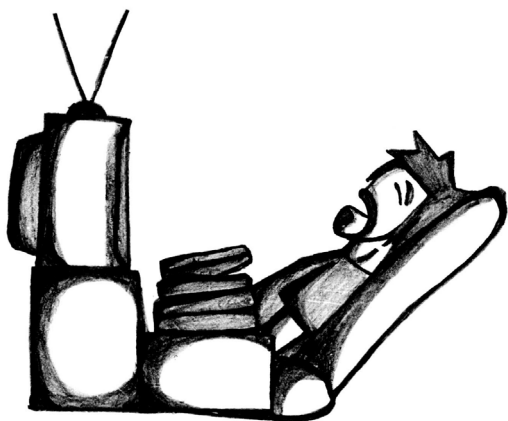
เรื่องสำนวนโวหารการพิจารณาทั้งหมดนั้น จะให้มัน
เหมือนกับท่านนะไม่เหมือน ไม่เหมือนกัน สมมติว่าท่านพูด
เรื่องปลาตัวหนึ่ง ปลาตุ๊กตัวหนึ่ง ท่านพูดพรรณนาปลาตุ๊กตัว
นั้นตัวนี้ ทำอาหารอย่างนั้นอย่างนี้ แกลงเผื่ออย่างนั้นแกลงยำ
อย่างนี้ ท่านพูดไปหยดย้อยเหมือนกัน ดีเหมือนกัน นั่นก็เรื่อง
พรรณนาของท่านไป

แต่เราเอาปลาตุ๊กตัวเดียวกันนั้นแหละ เราเอามาคิด
ส่วนตัว แต่เราไม่ต้องพูดเรื่องปลาตุ๊กผิดปลาตุ๊กแกลงอะไร
ทั้งสิ้น เราชอบอาหารปลาตุ๊กอย่างไร เราจะพูดไปตามนั้น
ไม่จำเป็นจะไปเรียนตำราจากการผิดเผ็ดปลาตุ๊กปลาช่อนอะไร
ทั้งสิ้น เพราะการผิดการแกลงนั้นเราไม่ชอบ ไม่ถูกกับเรา เรา
ชอบอาหารปลาตุ๊กอย่างไรก็ทำปลาตุ๊กอย่างนั้นกินส่วนตัว
อิมเฉพาะตัวเท่านั้น นี่เหมือนกัน

การอธิบายธรรมะประโยคที่ท่านอธิบายขึ้นมา เราจะ
เอาประโยคเดียวเท่านั้นเองมาตีความหมายให้เป็นไปกับนิสัย
ตัวเองหรือปัญญาตัวเอง ไม่จำเป็นต้องให้มันถูกกับตำราที่ท่าน

พูดไป แต่ก็เรื่องเดียวกัน มีประโยชน์คุณค่าเท่ากัน เพราะปัญหา
เหล่านั้นปัญญาของเราคิดค้นขึ้นมาเอง วิจาร์ณตัวเอง

ถ้าคนฟังเทศน์อย่างนี้ คนนั้นจะมีปัญญา ท่านจึงว่า
สุตสุสัง ละครเต ปัญญัง การฟังด้วยดียอมมีประโยชน์ มี
ความฉลาด และมีปัญญา นี้คือฟังดี ฟังดีเขาฟังอย่างนี้ คือ
ฟังหากลเม็ด หากจุดสำคัญๆ ของธรรมะที่ฟังนั้นไปปฏิบัติ
ส่วนตัวเสียก่อน นี้ฝึกปัญญา

ดูหนังจำใจ

๒

ถ้าฟังธรรมะมากไป มันคิดไม่เป็น มันมากเกินไปให้เราสังเกตดู เรื่องอาหารการกิน ถ้าเราเอาใส่จานสำหรับเดี่ยวยสักห้าอย่างสิบอย่าง ปนเปกันไป มันไม่อร่อย มันตึงกิน กินทั้งเผ็ด กินทั้งมัน กินทั้งหวาน สับสนปนเปกัน รับรองว่าไม่อร่อย ไม่ก็คำก็อิม แต่ถ้ากินสักอย่างสองอย่างมันจะอร่อย กินอาหารมันเป็นอย่างนั้น

ธรรมะก็เหมือนกัน หากธรรมะมากๆ ที่ได้ฟังมาทั้งหมดนั้น อะไรก็ไม่รู้ มันมากเกินไป คิดอะไรก็ไม่เป็น จับหน้าจับหลังชนหน้าชนหลัง ในที่สุดก็คิดไม่ออก เพราะอะไร เพราะรู้แล้วนั่นเอง

ปัญญาของคนเราเดี๋ยวนี้ มันปิดไปโดยวิธีการ ๒ วิธี มันปิดรายการการคิดได้ ๒ วิธี ตามหลักฐาน คือ

๑) ทำสมาธิจิตสงบลึกเกินไป นั่นคือหมดสติที่ปัญญาจะคิดได้ เพราะอำนาจของสมาธิจะมีแต่ความสุข มีความสบายใจทั้งวันทั้งคืน เมื่อใจมีความสุข ไม่มีโอกาสจะคิดได้ เมมาแต่

ความสุข เพลิดเพลินหาความสุขอย่างเดียวนั้น ปัญหาหมดสิทธิ์ นี่คือความสุขปิดปัญญาตัวเอง นี้อย่างหนึ่ง

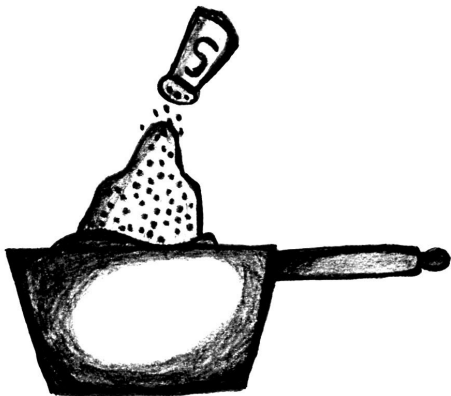
๒) ความรู้ คำว่าความรู้ที่ว่ามานี้ จะรู้จากการศึกษา
ในหนังสือ จากตำรับตำรา หรือรู้จากรรรมะที่ครูบาอาจารย์
แสดงไปก็ตาม ถ้ารู้มากเกินไป ตัวนี้จะปิดปัญญาทันที ปัญญา
ไม่ไป ถ้าคิดไปก็คิดไปตามตำรานั้นเอง ตำราว่าอย่างไรก็คิดไป
ตามนั้น ตำราว่าอย่างนี้ก็คิดอย่างนี้ไปเรื่อยๆ ถ้าหมดตำรา
หมดความรู้ เราก็หยุดคิดทันที รู้ถึงไหนปัญญาคิดถึงนั้น
หมดทันที ไปไหนไม่ได้เลย เขาเรียกปัญญาที่คิดในลักษณะ
อย่างนี้ว่าคิดเพื่อรู้เท่านั้นเอง เรียกว่า ปัญญาในภาคปริยัติ

ส่วนปัญญาในภาคปฏิบัติมันไม่ไปไหนเลย ปิดรายการ
 ในภาคปฏิบัติเท่านั้น จะคิดไปทางไหนก็ไม่ได้อีก คิดไปหน้า
 ก็ไม่ไป หลังก็ไม่ไป ทำไม่ไม่ไปไม่คิดละ ก็มันรู้แล้ว ถ้ารู้แล้ว
 ก็หมดสิทธิ์ทันที คิดไม่ออก ทุกอย่างเป็นอย่างนั้น คือจะไม่มี
 กำลังที่จะไปคิด เหมือนกับที่เราเคยไปดูหนังดูละครเรื่องหนึ่ง
 เคยดูมาจำเจหลายครั้งหลายหนแล้ว แต่ถ้าคนใดคนหนึ่งจะมา
 ชักชวนเราไปดูหนังเรื่องนั้นอีก เรื่องเป่าขุ่นจิ้นไม่เอา ดูเบื่อแล้ว
 เป็นอย่างนี้ คือมันดูมาเบื่อแล้วจะไปดูทำไม มันรู้แล้วนี่

เปาบุ้นจิ้นหน้าตาเป็นอย่างไร ก็รู้จักหมดแล้ว

นี่ฉันใด การจะใช้ปัญญาพิจารณาธรรมะต่างๆ พอปัญญาเริ่มคิด คิดไปได้สักคำสองคำ ไปคิดทำไม รู้แล้วนี่ มันรู้ธรรมะหมดแล้วจะไปคิดทำไม นั่นตัวความรู้ต่างๆ มันไปปิดตัวปัญญาโดยไม่รู้ตัว แต่ส่วนมากที่คิดอยู่ทุกวันนี้มันคิดตามตำราเฉยๆ

การคิดตามตำรามันทำอะไรได้ มันคิดเลียนแบบเฉยๆ เมื่อการภาวนาไม่ก้าวหน้าก็เบื่อตัวเอง บางคนก็คิดแต่ภายในตัวเอง อย่าไปสนใจออกนอกนะ ลักษณะอย่างนี้มีคนสอนกันมากๆ ทีเดียว

กินไก่ใส่เกลือ

การคิดธรรมดาทั้งหมดนั้นห้ามคิดไปข้างนอก ให้คิดวนเวียนป่วนเปื้อนอยู่กับร่างกายเราเท่านั้น เรียกว่าสติปัญญาทั้งสิ้น คิดอยู่อย่างนั้น คิดไปคิดมาก็เบื่ออีก เบื่อก็หยุดเท่านั้นเอง จะคิดแต่ละครั้งแต่ละที ก็คิดร่างกายตัวเองทั้งหมด มันก็หยุดเท่านั้นเอง เพราะคิดกันเพียงเท่านี้ มันไม่มีตัวประกอบภายนอก เป็นพยานหลักฐานยืนยัน

เหมือนอาหารการกิน ถ้าเราแกลงไก่สักตัวหนึ่ง ถ้าแกลงไก่อย่างเดียว เอาน้ำใส่หม้อมา เอาไก่แกลงไป แกลงไก่ไม่ต้องใส่อย่างอื่นนะ ใส่แกลงไก่แค่นั้นพอ พริกก็ไม่ใส่ เกลือก็ไม่ใส่ เอามากินดูซิ อร่อยไหม ไม่อร่อย เกลือก็ไม่มี รสชาติอะไรก็ไม่มีทั้งสิ้น ไก่เฉยๆ นะ เพียงเอาไก่ไปต้มน้ำกินธรรมดาๆ นะ อร่อยไหม ใครทำกันอย่างนั้น เขาไม่ทำกัน ขนาดปิ้งไก่เขายังใส่เกลือผสมลงไปเป็นส่วนประกอบ อันนี้มันแกลงไก่ใส่น้ำธรรมดา แกลงก็แกลงไปสิ ใครจะไปกินลง มีคนไหนทำอย่างนั้น ร้านค้าร้านไหนต้มไก่ขายอย่างนั้นบ้าง มันไม่มี เขาจะมีหลักสูตรต่างๆ

ที่มาผสมผสานลงไป แกงไก่นี้ถึงมีรสอร่อยขึ้นมา ธรรมะนี้ก็เหมือนกัน

เราจะใช้ปัญญาพิจารณาแค่ภายในอย่างเดียวมันจะไปไหนได้ มันก็เพียงแค่นั้น คืออ่านตำราไม่เข้าใจ การพิจารณาภายนอก หมายถึงว่าพิจารณาสິงนอกตัว นอกตัวหมายถึงอะไร หมายถึงที่นอกตัวไปแล้ว คือพวกสัตว์ต่างๆ วัตถุต่างๆ ที่มีวิญญูณครองก็ดี หรือไม่มีก็ตาม เอาสิ่งนั้นมาคิด เมื่อคิดได้แล้วก็ต้องน้อมมาหาตัวเองว่าเราเหมือนสิ่งนั้นไหม หรือสิ่งนั้นเหมือนเราไหม คือเทียบเคียงกันให้ลงสู่ไตรลักษณ์ให้ได้ คือลักษณะไม่เที่ยงเหมือนกันก็พิจารณาลงสิ่งที่ไม่เที่ยง

ถ้าสิ่งที่เป็นทุกข์ก็พิจารณาลงสู่สิ่งที่เป็นทุกข์ มันเหมือนกันทั้งภายในและทั้งภายนอก ว่าสัตว์โลกทั้งหลายที่เกิดมาชีวิตนี้ทุกตัวมีความทุกข์ร่วมกัน ขนาดสัตว์ดิรัจฉานก็มีความทุกข์ในตัวของมัน เราก็มีความทุกข์ในตัวของเรา

คนหลายๆ คนในโลกก็มีความทุกข์ แต่ละทุกข์แต่ละคน ต่างคนต่างทุกข์ ต่างคนต่างเดือดร้อน เราก็ทุกข์อย่างนี้ เขาก็ทุกข์อย่างนั้น เราดูหน้าดูตาคนไหน ดูกิริยาการกระทำของคนๆ ใดล้วนแล้วแต่มีความทุกข์ด้วยกันทั้งนั้น เราดูคนอื่น

ภายนอก แล้วก็โน้มมาหาตัวเองว่าเราทุกข์เหมือนเขาไหม ก็ทุกข์เหมือนกัน

ตัวอย่างว่า เราไปโรงพยาบาล ไปเห็นคนมีทุกข์เดือดร้อน คนป่วยต่างๆ ก็โน้มมาหาตัวเองได้ว่าอีกสักวันหนึ่ง เราก็จะเป็นเหมือนเขาได้ ถ้าว่าชาตินี้ไม่เป็น เราเกิดอีกชาติหน้าก็จะต้องเป็นเหมือนเขาได้ นี่เรียกว่าการเจ็บไข้ได้ป่วยเป็นของธรรมดาของสัตว์โลก ทุกคนต้องประสบพบเห็นอย่างนี้

บางคนก็เป็นระยะช่วงเดียวกัน ปีเดียวกัน เดือนเดียวกัน หรือครั้งเดียวกัน บางคนก็ห่างกัน เป็นเดือนเป็นปีก็มี บางคนห่างกันเป็นชาติก็มี ก็ต้องเหมือนกันแน่ๆ ขอให้มาเกิดกับโลกนี้เถอะ เราดูภายนอก เพราะตัวภายนอกเป็นพยานหลักฐาน ยืนยันว่าความทุกข์อันนี้ไม่ใช่เกิดกับเราคนเดียว แต่เป็นกันทั่วโลก ทั้งสัตว์ดิรัจฉาน เราจะเอามาสอนตัวเองได้

คือมองหน้าดูตาคนใดในโลกนี้ ทุกคนต้องการหาความสุขส่วนตัวทั้งนั้น แต่ความทุกข์มันมีประจำตัวทุกคน เราก็ดูเขาบ้าง ดูเราบ้าง นี่ก็ดูความทุกข์

ความสวยที่เลื่อนราง

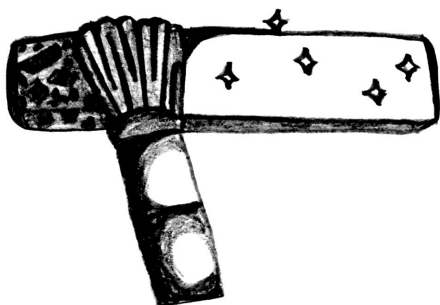
การดูความไม่เที่ยงต่างๆ ก็ต้องดูภายนอกบ้าง ดูสิ่งที่มีวิญญานก็ได้ ดูสิ่งที่ไม่มีก็ได้ เช่นว่าเราเวียนเทียนมานี้ ทุกคนถือดอกบัวเต็มมือ เราเคยเอาดอกบัวมาพิจารณาใหม่นั้นคือสิ่งภายนอก ดอกบัวดอกที่เราถือเวียนเทียนมานี้ เราดูว่า เอ่อ ดอกบัวนี้สวยนะ สวยดี แต่ความสวยที่ว่ามานั้นเกิดจากอะไร มันเกิดจากโคนรากเหง้าบัวอีกต่างหาก โคนรากเหง้าบัวเกิดจากอะไร เกิดจากรากบัวอีกต่างหาก รากบัวมาจากอะไร มาจากตุตซิมเอาอาหารที่เป็นโคลนตมและพื้นดินมาเลี้ยงลำต้นมัน มันมาจากโน่น มันส่งผลออกมาเป็นดอกบัวขึ้นมา ความงามก็ไม่ใช่ว่าดูแค่ดอกบัว ต้องดูให้ถึงที่มาของมันให้ได้

เราเคยพิจารณาบ้างไหมว่า ดอกบัวที่ถือไปนี้ไม่ใช่ว่าจะเกิดเป็นดอกใหญ่ทีเดียว มันเกิดเป็นตุ่มเล็กๆ ขึ้นมาจากเหง้าบัว ต่อมาก็ผ่านขั้นตอนขึ้นมา เจริญขึ้นมาๆ กว่าจะเป็นดอกบัวขึ้นมาได้ ตุ่มๆ ดอกสวยงาม แต่ถ้าดอกบัวที่

เราถือในมือนั้น ถ้ามันบานเบ่งขึ้นมาเต็มตัวแล้วก็ว่าสวยเต็มที่ ดอกบัวบานนะสวยเต็มที่ แต่คิดต่อไปได้นะว่า หลังจากที่มันบานเต็มที่แล้ว ต่อไปจะเป็นอะไร ก็เป็นการหมดอายุขัยของมัน คือร่วงโรยลงไป ความสวยต่างๆ ก็เลือนรางไป สีที่เคยสดสวยก็จืดจางไป ในที่สุดก็เน่าเฟะอยู่กับพื้นน้ำพื้นดินนั้นไป หมดสภาพความสวยงาม และก็หมดสภาพดอกบัวนั้นด้วย คือมันเน่าไปแล้ว

เมื่อเราคิดได้แบบนี้ ก็โอปนนิโกนำดอกบัวดอกที่เราพิจารณานั้นแหละเข้ามาดูตัวเองว่าเราเหมือนดอกบัวนั้นไหม คือพิจารณาน้อมลงไปให้มันเหมือนๆ กันว่า ที่เกิดของคนเรา คือธาตุสี่ของคนเรานี่ เกิดขึ้นจากธาตุอันนี้เหมือนกับดอกบัวนั้น รากบัวก็ต้องไปอาศัยดูดซึม ก็เอาธาตุนั้นแหละมาเลี้ยงต้นของมัน ถึงจะเป็นดอกขึ้นมาได้ ความสวยของเราก็อาศัยธาตุ คืออาหารการกินมาเลี้ยงลำตัวของเรา ร่างกายของเรา นั่นคืออาหาร เจริญวัยขึ้นไปเป็นวัยเด็ก เป็นวัยสาว วัยหนุ่มขึ้นมา ก็ว่าเราคนสวยคนหล่อ ถ้าหมดวัยนี้ไปแล้วก็จะลงเอยที่ความไม่สวย เมื่ออายุแก่มาเท่าไร ความสวยก็จะหมดสภาพเท่านั้น หมดสภาพไป เขาเรียกว่าความแก่ของ

คนเราเหมือนดอกบัวที่มันแก่จนหมดสภาพไป ความสวย
ของคนก็หมดสภาพไปเช่นเดียวกัน เอาดอกบัวดอกนั้นมา
พิจารณาเทียบเคียงตัวเองให้ได้ นี่คือปัญญาเราต้องฝึก
อย่างนั้น

อยู่กับหิ้งพระ

ผู้ที่ได้คุณธรรมหรือการบรรลุนิพพานจากดอกไม้ต่างๆ นั้นมันมากมายในครั้งพุทธกาล ยกตัวอย่างเช่น นางภิกษุณีองค์หนึ่ง เรียกว่า นางโสณภิกษุณี บวชเมื่อแก่ อายุก็ประมาณ เจ็ดสิบปี หรือแปดสิบปี เมื่อบวชมาแล้วได้ไปอยู่ร่วมบ้านกับภิกษุณีอื่นๆ ภิกษุณีสาวๆ เขาก็มีความขยันหมั่นเพียร ทำข้อวัตรปฏิบัติไปเรื่อยๆ มีความรู้ดี เพราะว่าเขาบวชก่อน

คนบวชก่อนต้องมีอาวุโสกว่าคนบวชใหม่ ถึงจะอายุน้อยก็ตาม อายุสิบปี ยี่สิบปีก็ตาม เขาถือว่าเป็นผู้อาวุโส ถ้าคนบวชใหม่ อายุห้าสิบปี หกสิบปี แปดสิบปีก็ตาม ถือว่าเป็นคนก้นเต คือผู้น้อย ต้องเคารพกราบไหว้ผู้บวชก่อน ไม่ใช่เอาอายุแก่ แต่เอาการบวชเป็นหลักเป็นเกณฑ์ในการเคารพเชื่อถือกัน นักบวชเป็นอย่างนั้น ในครั้งนั้นก็เหมือนกัน ภิกษุณีสาวๆ เขาก็บวชก่อนหลายปี ภิกษุณีแก่บวชเข้ามาไม่กี่วัน ก็มาถูกวาระการอยู่รักษาศาลา อรัณยคาสาลานี้ ก็ดูแลหลายๆ อย่าง เช่น

๑) ปิดกวางดเชื้อตฤ สึงสกปรกโสโครกในศาลาหลังนั้น

๒) ปูเสื่ออาสนะ ตั้งกาน้ำร้อน น้ำเย็น สำหรับภิกษุณี
อาวุโส

๓) ดูแลแจกันดอกไม้ เชนเทียน รูปเทียน ดูแลให้สะอาด

นี่คือหลักการของระเบียบวาระการประชุม ถึงเวลาที่ตีระฆัง ภิกษุณีอื่นเขาก็ลงมาศาลา ก็มานั่งที่ นั่งที่ตามที่จัดเอาไว้ตามอาวุโส นี่เขาทำกัน ทีนี้เมื่อถึงวาระภิกษุณีแ่คนนี้เรียกว่านางโสณภิกษุณี นางก็ยังไม่ชำนาญในการทำกิจวัตรเหล่านี้ นางก็วิ่งไปก่อไฟขึ้นมา เมื่อก่อไฟขึ้นมาแล้วก็วิ่งไปเอากาน้ำมาใส่น้ำ มาตั้งในกองไฟเอาไว้ กลัวจะไม่ทันงานไม่ทันการ กลัวว่าภิกษุณีอื่นเขาจะด่าเขาจะว่า พอไฟลุกขึ้นนิดหน่อยแล้วก็วิ่งไปหาทำความสะอาด ปิดกวางดเชื้อตฤศาลา ปูเสื่อปูอาสนะ ตั้งกาน้ำร้อนน้ำเย็นเอาไว้ น้ำร้อนนั้นสำหรับภิกษุณีอาวุโสเพื่อไปฉ้นกับยา

ทีนี้พอเสร็จแล้วก็วิ่งไปดูโต๊ะหมู่ หิ้งพระ มีดอกไม้แจกันต่างๆ พร้อมหรือยัง ดอกไม้จุดไหนตู้ไหนมันเหี่ยวแห้งก็เอาทิ้งไป เอาดอกไม้ที่สวยงามๆ มาใส่แทนที่ กระจก รูปเหมือนกัน ก้านรูปที่มันหมดแล้วก็ทิ้งไป เก็บทิ้งไป ทำความสะอาด แล้วก็ตั้ง

เชิงเทียนขึ้นมา ตั้งเทียนเอาไว้ ตั้งธูปเอาไว้ นี่นางทำอย่างนั้น
ขณะทำงานทั้งหมดอยู่นั้น ไฟที่ลุกขึ้นมาแต่แรกเกิดดับ
ไปเสียแล้ว ทำงานลืมหูลืมหลัง คือลืมาดูว่าหม้อที่เราตั้ง
ไฟไว้แล้วนั้นน้ำมันเดือดหรือยัง ร้อนหรือยัง ไฟดับหรือเปล่า
นางไม่คิดถึงเลย เพราะเมื่อกับงานอื่นไปแล้ว ว่าจริงๆ แล้วคือ
เผาในหิ้งพระในโตะหมู่นั่นเอง แล้วก็มาจัดสรรดอกไม้ต่างๆ มา
ประดับประดาให้เกิดความสวยงามในโตะหมู่นั่น เชิงเทียนก็
เอามาตั้งเอาไว้ ธูปก็มาตั้งเอาไว้ ดอกไม้ก็มาใส่แจกันเอาไว้

ไม้เหมือนก่อน

เมื่อตั้งแล้ว ดอกไม้เก่าที่เอาออกมาจากโตะหมูนั่น ก็ยังกองไว้อยู่ จะกองไว้ อันนี้ของใหม่ อันนี้ของเก่าจะไปทิ้ง ขณะที่ยังไม่ได้เอาไปทิ้ง นางกำลังดูของใหม่ของเก่า ในลักษณะการต่อเนื่องกัน ของเก่านี้ เมื่อวานนี้ของสิ่งนี้เป็นของที่สดสวยงดงามดี ดอกไม้ดูวันวานก็สดสวยดี แต่วันนี้ดอกไม้เมื่อวานดูวันนี้มันร่วงโรยไปแล้ว ร่วงราไปแล้ว สีสันท่างๆ ก็ไม่มีอะไรสดสวยอีกต่อไปแล้ว ดอกนี้มันเคยสวย มันก็ไม่สวย เพราะมันแก่นั่นเอง

พอนางจับก้อนรูปขึ้นมาก้อนหนึ่งหรือสองก้อน ก็มาดูอีก ก้อนรูปอันนี้สมัยที่ไฟยังไม่ไหม้ มันก็เป็นรูป ช้างบนก็มีดอกรูปธรรมดาๆ แต่เมื่อถูกไฟไหม้ไปแล้ว รูปเป็นดอกรูปต่างๆ ก็หมดไป เหลือแต่ก้อนรูปอย่างเดียว นางมีปัญญาคิดอย่างนั้น

ลองไปจับขี้เทียนขึ้นมา ไ้ขี้เทียนที่มีอยู่นี้มันก็จุดขึ้นมาเมื่อวานนี้ เทียนทั้งเล่ม ดอกยาวๆ นี้ จุดไปๆ ไฟก็ไหม้

ไปๆ เทียนเป็นเล่มก็หายไปๆ และหมดไป ไม่มีเทียนเล่มนั้น
อีกต่อไป นี่คือธรรมชาติของมัน

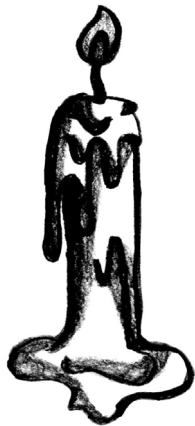
ก็ดูของใหม่สิว่า ของใหม่เดี๋ยวนี้ก็ดูดี รูปดอกนี้
หลังจากวันนี้ก็จะหมดไป จะเหลือแต่ก้านรูปอย่างเดียว
ส่วนเทียนสองเล่มหรือสองดอกที่ตั้งอยู่นี้ก็เช่นกัน เมื่อถูก
จุดไปแล้ว อีกไม่กี่ชั่วโมงก็จะหมดไป ดอกไม้ที่เราจัดตั้ง
ส่งสวยงามทั้งหมดนี้ พรุ่งนี้ก็จะร่วงโรยหมดไป ไม่มีอะไร
สวยงามอีกต่อไป

นางน้อมเอาดอกไม้รูปเทียนต่างๆ ที่มีอยู่นั้น ทั้ง
ของใหม่ของเก่า โอปนียโก คือน้อมหาตัวเองทั้งหมดว่า
สังขารร่างกายเราธาตุสี่เราทั้งหมดนี้ จะเหมือนดอกไม้ใหม่
จะเหมือนรูป เหมือนเทียนนี้ไหม เหมือนกันทั้งหมด คนที่มี
ปัญญาดี เขาคิดเปรียบเทียบกันได้ โดยการน้อมไปว่ายุค
ก่อนๆ สมัยก่อนๆ เมื่อเราเป็นสาววัยรุ่น เราก็มีความสวยงาม
หาคนเปรียบเทียบได้ยาก ไปไหนผู้ชายก็มองหน้าตาแทบ
จะไม่กระพริบเพราะความสวยของเรา แต่บัดนี้ความสวยของ
เรา เมื่ออายุปุนนี้แล้ว เดี่ยวนี้มันหายไปไหน มันเหมือนดอกไม้
นั้นไหม ความแข็งแรง ความขยัน ความกระฉับกระเฉงของ

สังขารร่างกายที่วามันนั้น

สมัยสาว ๆ เราก็วิ่งไปไหนมาไหนด้วยความแข็งแรง ทำการทำงานทุกสิ่งทุกอย่างไม่กลัว ทำทุกสิ่งทุกอย่าง เพราะกำลังวังชาเรามี นี่ฉันทิ เมื่อเราแก่มาถึงจุดนี้ กำลังวังชาเราหายไปไหน ก็เหมือนกับว่าดอกธูปที่เราจุดไปแล้วมันหายไปไหนอีก ใครทำมันหนีไปไหน นี่กำลังของเรามันก็หมดไปอย่างนี้เช่นกัน

เหมือนกับดอกธูปที่มันหายไปหมดไป ดูชีวิตของเรา มันจะเหมือนดอกธูปนั้นไหม เหมือนกันอีก ดอกธูปเบื้องต้นก็เป็นดอกธูปธรรมดา เมื่อจุดไฟไป ไฟก็ไหม้ไปๆ เหลือแต่ก้านธูปอย่างเดียว นี่ฉันทิ ชีวิตของเราเหมือนกับก้านธูปนั้นไหม เหมือนกัน ไปดูเทียนอันนี้เหมือนกับชีวิตของเราไหม เหมือนกันอีกทั้งหมด คือน้อมใจตัวเอง น้อมกายตัวเองกับธูปกับเทียนให้เข้ากันได้เสมอต้นเสมอปลาย นี่คือของจริงว่าชีวิตเราก็เหมือนเทียนนี้ เทียนเราก็จุดไฟไหม้ไปๆ แล้วก็หมดไป อันนี้ชีวิตเราก็อยู่ไปๆ ก็หมดไปๆ เช่นเดียวกันกับเทียนอันนั้น กับริฐอันนั้น

นั่งดูรูปเทียน

ผลิตเพลินอยู่ในการนั่งดูรูปเทียนอยู่นั้น พิจารณาอยู่
 อย่างนั้น ในที่สุดนางโสนภิกษุณีก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์
 เพราะอุบายรูปเทียนเหล่านั้น นี้ผู้มีปัญญาดี เขาทำอย่างนั้น
 ในครั้งพุทธกาลเขาทำกัน

พอบรรลอรหันต์แล้ว นางเพ่งเทียนที่จุดอยู่ อำนาจ
 เทียนมันเป็นกระแสแห่งตบะธรรม นางได้ *เตโชกสิณ* ขึ้นมา
 เป็นอภิญญาอย่างหนึ่ง อภิญญานี้เรียกว่าเตโชกสิณ ก็นางเป็น
 พระอรหันต์แล้ว รู้ตัวขึ้นมา

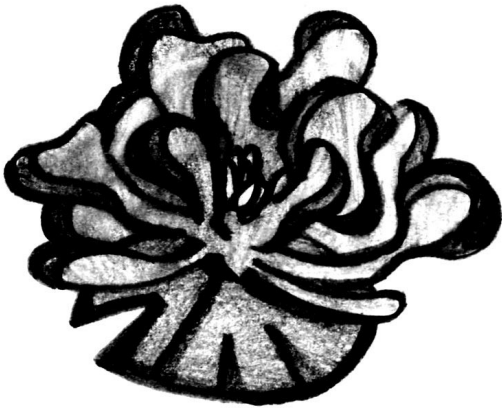
พอดีนางภิกษุณีสาวคนหนึ่งมาเห็นภิกษุณีแก่คนนี
 ไปนั่งอยู่ใกล้โต๊ะหมู่บูชา นั่งดูเทียนดอกนั้น นั่งดูรูปดอกนี้
 นั่งดูดอกไม้ดอกนี้อยู่อย่างนั้น พอดีภิกษุณีสาวเดินผ่านมา
 ดูเถอะ ภิกษุณีแก่คนนี้นั้นไม่เอาไหนเลย มันไม่ทำงานทำการ
 แบบนี้ไฟที่ดำอยู่กันหม้อก็ดับไปแล้ว น้ำเย็นไปหมดแล้ว ระวัง
 ก็ไม่ได้ดี จะมาทันเวลาไหม เตียวจะบอกให้นางภิกษุณีอาวุโส
 ดำหัวเอา นี้ภิกษุณีสาวคนหนึ่ง มีความหยิ่งว่าตัวเองบวชก่อน

ทำตัวหยิ่งกับภิกษุณีแก่ เรื่องต่างๆ นี้อย่างไม่ได้พูด แต่หาเวลา เพื่อจะลงมาเอาเรื่องที่จะประจานนางภิกษุณีคนนี้ให้ได้ เพื่อให้ได้ขายหน้าสักที ขณะเดียวกันก็ถือระฆัง ตีระฆัง แง่งๆ ขึ้นมา ภิกษุณีแก่ๆ เขาก็ลงมาศาลา

ช่วงนั้นนางโสณภิกษุณีไปดูน้ำในหม้อว่าเดือดหรือยัง ปรากฏว่าน้ำเย็นหมดแล้ว เพราะไฟมันดับไปนานแล้ว นางก็ทำอะไรไม่ได้ นางจึงเอาน้ำที่อยู่ในหม้อในกาต้มนารวมกัน ทั้งหมด พอรวมกันเสร็จ ก็เพิ่งกสิณใส่หม้อใส่กา น้ำทั้งหมดนั้น สักประมาณ ๔-๕ นาที น้ำในกาก็ร้อนเป็นไฟปุดๆ ขึ้นมา แล้วก็ไปตั้งไปวางไว้แถวๆ นั้นตามที่ผู้ใหญ่เขานั่งกัน

พอดีภิกษุณีแก่ก็ลงมา เป็นยังไง ภิกษุณีโสณะ ผู้รักษา วาระศาลา ทำงานเสร็จหรือยัง ภิกษุณีสาวคนนั้นก็ว่า ดูเถอะ ถ้ามันไม่เสร็จจริง จะไปด่าว่ามันต่อหน้าต่อตาผู้คน น้ำร้อนไม่มี มันเป็นน้ำเย็นทั้งหมด ภิกษุณีสาวก็เลยพูดว่า คุณแม่ น้ำทั้งหมด ไม่มีร้อนเลย มีน้ำเย็นทั้งหมด ภิกษุณีแก่คนนี้ไม่สนใจกับ ข้อวัตรนี้ ไปนั่งอยู่กับหิ้งพระและโต๊ะหมู่ทั้งหมด ไม่มีการตม น้ำร้อนเลย ภิกษุณีสาวพูดทั้งที่นางไม่ได้ไปจับดูว่าน้ำร้อนจริง หรือไม่ร้อน คือตะโกนไปก่อน เพื่อเอาหน้าเอาตาว่าตัวเองใส่ใจ

เช็ดหน้าไปก่อนว่าเราเป็นคนรับผิดชอบ เป็นคนสนใจ ที่นี้
ภิกษุณีอรหันต์ก็นั่งเฉย เจ็บ เสื่อมเจียมตัว เมื่อภิกษุณีทั้งหมด
ลงไปที่ศาลาก็ทดสอบกัน ถ้าหากว่ามันไม่ร้อนจริงๆ จึงจะ
ว่ากัน ก็รินน้ำไปดู พอจับดูกา แต่ละกาก็ร้อนทันที อ้าว ทำไม
ภิกษุณีสาวถึงว่าน้ำร้อนไม่มีละ น้ำก็ร้อนหมดแล้วนี่ หลังจาก
นั้นก็ถามภิกษุณีโสณะว่า ทำยังไง โสณภิกษุณี น้ำร้อนมาจาก
ไหน นางก็บอกว่า ฉันก็เอามารวมๆ ที่นี้ แล้วก็ดูๆ นิดหน่อย
มันก็ร้อนเอง แม่ พุดเท่านั้นแหละ นางภิกษุณีอาวุโสก็รู้ว่า
นางโสณภิกษุณีซึ่งบวชมายังไม่ถึงเดือนเป็นพระอรหันต์ไปแล้ว
นางโสณภิกษุณีเป็นพระอรหันต์ได้เพราะปัญญาของนาง

ดอกบัวกับผักตบชวา

เดี๋ยวนี้เราทำอย่างนี้กันเป็นใหม่ ไม่ทำกัน ถือว่าเรื่องจิบจ้อย เป็นเรื่องธรรมดาๆ ไปจะดูทำไม รู้แล้วนี่ ใ้รู้แล้วตัวนี้แหละเป็นตัวไปตัดสิทธิ์ทางปัญญาทันที มันทำอะไรไม่ได้เลย เรื่องที่เกิดขึ้นในครั้งพุทธกาลของภิกษุณีคนนี้เราควรเอาเป็นตัวอย่างหรือไม่ ทำตามได้ยากมากยุคนี้สมัยนี้

มันเก่งทางปริยัติเกินไป ที่เราทั้งหลายได้คุยกันหรือพูดกันในเรื่องตำราต่างๆ อย่างเรื่องบัวสี่เหล่าก็เหมือนกัน เดี่ยวนี้มันวิจัยวิเคราะห์อะไรได้มากมายเหลือเกินว่าดอกบัวสี่เหล่าเป็นอย่างนั้น ดอกบัวสี่เหล่าเป็นอย่างนี้ ดอกบัวบางกลุ่มก็เกิดขึ้นมานิดหน่อย พวกเต่าพวกปลาเอาไปกินหมด บางดอกก็โผล่ขึ้นมาเหนือน้ำ บานได้ บางดอกก็ขึ้นมากลางน้ำ ขึ้นมานิดหน่อย สามสี่ดอกไม่เท่าเทียมกัน

นี่คนเราศึกษาแค่ดอกบัวสี่เหล่า ดีความหมายในคำสอนของพระพุทธเจ้าแค่นี้ยังไม่เข้าใจ มันอธิบายได้แค่ตำราว่าเท่านั้นเอง ตำราเคยพูดมากกว่านี้ไหม มากกว่านี้ ตำราพูด

ทั้งหมดนั้นพูดในมุขดี พูดในมุขดีทั้งหมดว่าดอกบัวนั้นๆ จะขึ้น
ถ้ามันขึ้นจากเหง้าขึ้นมาแล้ว มันจะค่อยเจริญขึ้นๆ ดอกไหน
พื้หน้าก่อน มันก็จะแบ่งบานสวยงามไปก่อน ดอกไหนเจริญตาม
หลัง ก็ค่อยพื้ไปๆ มันก็จะบานทีหลังไปเรื่อยๆ จนขึ้นมาทั้งหมด
บัวสี่เหล่านี้เปรียบเทียบกับได้ว่า คนเราจะบรรลุธรรม รู้แจ้งเห็น
จริงในธรรม จึงไม่พร้อมกัน คนไหนบารมีเต็มก่อนก็บรรลุธรรม
ก่อน คนไหนบารมีเต็มทีหลังก็บรรลุธรรมตามหลัง เราก็รู้กัน
เพียงเท่านี้

แต่มุขหนึ่งเราหาไม่รู้ไม่ว่า ดอกบัวทั้งหมดนั้นจะไปเกิด
ในท่ามกลางของแม่น้ำแห่งเดียว เราคิดส่วนมากจะเป็นดอกบัว
ดอกนั้น ไม่ได้คิดด้วยว่าดอกบัวบางเหง้า ดอกบัวบางกลุ่มมัน
เกิดแทรกซ้อนอยู่ในต้นผักตบชวานะ เราคิดบ้างไหม ดอกบัว
บางหนองนะ

แต่ก่อนเราดูว่า ปีนี้ ดอกบัวเต็มไปหมดเลย ต่อมา
ดอกบัวดอกนั้นไม่มี หายไปหมด ทำไม่ไม่มี ผักตบชวากิน
หมดแล้ว เราคิดบ้างไหมคำๆ นั้น ไม่คิด มาคิดแต่ว่าดอกบัว
นั้นแบ่งบานตามที่กลางแจ้ง ดอกบัวกลุ่มที่เกิดในผักตบชวา
เราคิดบ้างไหมว่า ทำไมดอกบัวกลุ่มนี้มันตายไป มันแบ่งบาน

ไม่ได้ นี่เราต้องมาคิดอีกมุมหนึ่ง มาดูหนองน้ำ ต้องดูให้มันรอบคอบสิ อย่าไปดูแค่หนองน้ำดอกบัวดอกเดียว ไปดูดอกบัวกลุ่มนั้นเคยเกิดอยู่กับกลุ่มผักตบชวา ถ้าเป็นอย่างนั้นได้ ถ้าผักตบชวามันโอบรอบขึ้นมาเรื่อยๆ ดอกบัวที่มีทั้งหมดนั้นมันจะไปไหน มันก็หมดสิทธิ์ ดอกบัวแต่ละดอกมันจะแทงผ่านผักตบชวาขึ้นมาเพื่อมาเบ่งบานได้ไหม ไม่มีทางก็แล้วกัน ไม่ต้องดอกบัวหรอก ใบบัวทั้งหมดจะผ่านผักตบชวาขึ้นมาได้ไหม ไม่ได้เลย เมื่อผักตบชวามันหุ้มมาเต็มที่แล้ว ใบก็ขึ้นไม่ได้ ดอกก็ขึ้นไม่ได้ ดอกบัวไหนก็ตายหมด เน่าหมดเลย คือรับไม่ได้ มุมนี้เราคิดใหม่ ไม่คิด

คิดแต่มุมเดียว มุมเสียเราไม่คิด เรามองเห็นสภาพของสองอย่าง แล้วก็ต้องโอบนโยน เราน้อมเอาสิ่งที่เรามองผักตบชวามาคิดบ้าง เรานั่งอยู่นี่ทั้งหมด อยู่ในผักตบในยุคไหน ในหมวดไหน ถ้าเราอยู่ในผักตบในรุ่นที่วากกลางแจ้ง เรามีโอกาสที่จะเป็นพระอริยเจ้าได้ในชาตินี้ นั่นคือกลางแจ้ง ไม่มีอะไรจะปิดบังขัดขวางได้เลย นั่นคือสัมมาทิฐิ การปฏิบัติตรงมรรคผลนิพพานไปเลย สำหรับดอกบัวกลุ่มนี้

ตอนนี้เราอยู่ในกลุ่มดอกบัวกลุ่มไหนกันแน่ เป็นดอกบัว

อยู่ในกลุ่มผักตบชวาหรือไม่ ถ้าเป็นดอกบัวอยู่ในกลุ่มผักตบชวา ก็เป็นดอกบัวที่กำลังจะตาย ผักตบชวากำลังหุ้มเข้ามาๆ จะแทงยอดขึ้นมาก็ไม่ได้ จะแทงดอกขึ้นไปก็ไม่ได้ ผักตบชวาหนาเกินไป ในที่สุดมันก็จะตาย

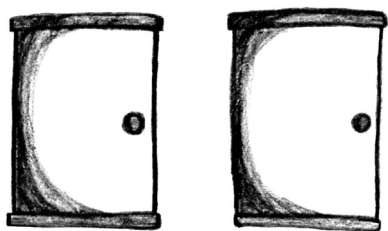
นี่ฉันใด เราสามารถจะโอปนโยโก น้อมเข้ามาหาตัวเอง ได้ว่า เราปฏิบัติอยู่ขณะนี้ อยู่ในผักตบชวากำลังจะหุ้มดอกบัวไข่มุข ถ้าไข่มุข คำว่าไข่มุขคืออะไร หมายถึงว่ามีจกชาติภูมิ ความเห็นผิดของเรา เทียบได้กับผักตบชวา ซึ่งเป็นตัวทำลายมรรคผลนิพพาน คือมีจกตัวนี้ นี้อย่างหนึ่ง

อีกอย่างหนึ่ง พวกรากผักตบชวามีอีกไหม สิ่งที่จะทำให้ดอกบัวตายไปในผักตบชวานี้ ไม่ใช่ใบอย่างเดียวนะ รากก็มี หรืออาจจะมีต้นไม้อื่นๆ กิ่งก้านสาขาหักทับดอกบัวนี้ก็ได้ อีกนี้ก็เรียกว่าสิ่งที่ขัดขวางให้บัวตายไป หลายเรื่องหลายสิ่งหลายอย่างเหลือเกิน

อันนี้ฉันใด สิ่งที่ขัดขวางไม่ให้บุคคลบรรลุมรรคผลนิพพานก็มีมากเช่นเดียวกัน นี่คือแ่งมุมของผักตบชวาก็มุมหนึ่ง ส่วนอีกมุมหนึ่งคือพวกแหวนพวกสาหร่ายต่างๆ ก็ต้องคิดอีกว่ามันจะมาทำให้ดอกบัวเราเสียหายได้เน่าได้ มันมีส่วนเป็น

ไปได้ทั้งนั้น

นี่ฉันใด การปฏิบัติของเราต้องน้อมหาว่า การปฏิบัติของเราเดี๋ยวนี้มันมีอะไรมาปิดบังใจเราบ้างที่ทำให้ไม่เห็นของจริง มีอะไรขัดขวางปัญญาของเราไม่ให้คิด สิ่งที่มาขัดขวางสติของเราไม่ให้มีความรู้เห็นตามความเป็นจริง อะไรขัดขวางเรารู้หรือยัง นั่นคือผักตบชวาทั้งนั้น เราไปแก้จุดนี้ให้มองให้โดดเด่นขึ้นมา บาน บานได้อย่างไร ตรงนี้จุดหนึ่ง

ถูกทางหรือไม่

จุดหนึ่งคือว่า ผู้นำอุบายในการปฏิบัตินั้นๆ ท่านให้ข้อมูลให้ข้อปฏิบัติแก่เราเป็นสัมมาทิฏฐิหรือไม่ หรือพูดไปตามหลักการวิชาการธรรมดาๆ หรืออาจจะเป็นมิจฉาทิฏฐิเข้าใจผิดก็ได้

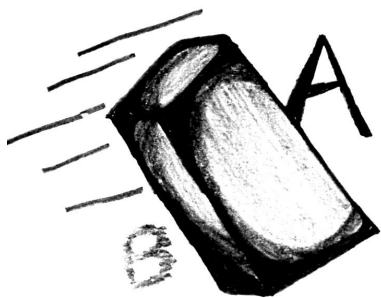
หลักการที่รับข้อมูลจากครูบาอาจารย์มานั้น หลักการและข้อมูลอันนั้นถูกต้องตามแนวทางของพระอรียเจ้าหรือไม่ เราต้องหาข้อมูลมาพูดกันอีกข้อหนึ่ง ไม่ใช่ว่าจะเห็นพระหัวโล้นห่มผ้าเหลืองก็จะเป็นผู้โดดเด่นมีความรู้ดี ยังไม่ไฉนนะ ยังไม่แน่ บางท่านก็ศึกษามาดี บางท่านก็ศึกษาปฏิบัติมาดี บางท่านก็ยังไม่ตืออยู่นั้นแหละ คือดีความธรรมะยังไม่แตกฉาน ยังไม่เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร แล้วก็รับมาสอนคนนั้นคนนี้ให้ปฏิบัติอย่างนั้นอย่างนี้ไป แล้วก็ผิดทางได้ คือศึกษาไม่ดี

การศึกษามาดีหรือไม่ดีนี้ ยังไม่เกี่ยวกับการเป็นพระปุถุชนหรือพระอรียเจ้า ถึงท่านจะเป็นปุถุชน แต่หากศึกษาเหตุผลมาดี มีหลักการที่ดี ก็สามารถสอนให้คนเป็นพระอรหันต์

ได้ เพราะหากหลักการสอนเป็นหลักการของพระอรหันต์ ท่าน
 หยิบหลักการของพระอรหันต์มาสอน ให้คนเข้าใจตาม
 หลักการนั้นๆ ไป คือไม่จำเป็นจะต้องเป็นพระอริยเจ้ามาสอน
 คนอย่างเดียว

อย่างหลวงพ่อกุล ที่ได้อธิบายให้ฟังอยู่หลายครั้งแล้ว
 ว่าหลวงพ่อได้ธรรมะจากพระพุทฺชน ไม่ใช่พระอริยเจ้า ท่านก็
 เป็นพระพุทฺชนธรรมดาๆ นี่เอง แต่ท่านก็สอนถูกหลักถูกเกณฑ์
 สอนให้ว่า ฟังเทศน์ใหม่ ฟังเทศน์ครับ อ้าว เกิดดับ เกิดดับ
 สองคำนี้ เกิดกับดับ เหลือกิน นี่คือพุทฺชนสอนเรา สอนธรรมะ
 ถูกหลักถูกเกณฑ์ เราก็สามารถจะเอาธรรมะที่ฟังมาจากพุทฺชน
 นั้นมาปฏิบัติให้เป็นตัวของตัวเองได้

นี่คือว่าหลักการสอนต่างๆ มันเป็นเรื่องสำคัญอย่างหนึ่ง
 เหมือนกับว่าเป็นอุบายที่เป็นตัวสื่อสารออกมาลึๆ ที่เราจะ
 หารู้ได้ยากมาก เพราะเรายังไม่เคยศึกษาเรื่องนี้มา ถ้าเราไม่
 ศึกษาเรื่องนี้มา อาจจะไม่ลงสิ่งนี้ได้ เพราะธรรมะที่ท่านอธิบาย
 ออกมานั้นเราไม่เข้าใจว่าผิดแคไหน ถูกแคไหน เราไม่วิจัย วิจัย
 ไม่ถูก เพราะปัญญาเราไม่มีก็เลยเชื่อตาม เห็นว่าหัวโล้นผ้าเหลือง
 พุทฺก็ดีทั้งหมด ถ้ามันผิดมาละไม่พูด

ล้างของเก่าก่อน

ด

ลักษณะการภาวนา ข้อมูลที่รับมาทั้งหมดนี้มันมีข้อมูลที่ผิดก็ได้ถูกก็ได้ เหมือนคอมพิวเตอร์ ทุกคนศึกษามาเรียนมา ถ้าให้ข้อมูลอะไรป้อนเข้าไป พิมพ์ออกมา ก็ไปตามเรื่องของมัน ให้ข้อมูลอย่างไรก็ออกมาอย่างนั้น ทีนี้ใจเราเป็นตัวเก็บข้อมูลต่างๆ ถ้าผู้ให้ข้อมูลถูก เราพิมพ์ออกมาด้วยการพิจารณาปัญญาที่ถูก ถ้าผู้ให้ข้อมูลผิด มันพิมพ์ออกมาด้วยปัญญาที่ผิด เพราะตัวข้อมูลเป็นหลักใหญ่ที่ยื่นเข้าไปในคอมพิวเตอร์นั้นๆ

ทีนี้ผู้ที่ยื่นเข้าไปต้องมีความฉลาดรอบรู้คือปัญญาต้องเลือกธรรมะเข้าไปสู่ใจให้เป็น เพราะใจเรามันเป็นหลักที่จะยอมรับทั้งหมดอยู่แล้ว ต้องเลือกเฟ้นว่า **นิสสัมมะ ภาวะฉง** **เสโย การใคร่ครวญเสียก่อน หรือพิจารณาเสียก่อน** เขาเรียกว่า ธรรมวิจยะ เลือกเฟ้นธรรมะให้เป็น รู้จักเอาข้อมูลดีๆ เข้าไปหาใจให้ได้ ข้อมูลที่ผิดอย่าเอามาให้ใจได้รับ ถ้ามันรับไปแล้วมันแก้ไขยาก เหมือนกับงูกินเขียดนั้นแหละ ถ้างูคาบขา

เชียดได้แล้ว โอกาสที่มันจะวางให้เรานะมันไม่ได้วางง่ายๆ มันจะกลิ้งไปเรื่อยๆ

อันนี้ก็เหมือนกันว่า เมื่อใจเรารับข้อมูลอะไรมาแล้ว มันจะรับไปเรื่อยๆ มันจะไม่สูญสลายไปตราบใดที่เราไม่ล้างข้อมูลตัวนั้นไปเสีย ข้อมูลเก่าต้องทิ้งไปให้หมดก่อนแล้วตั้งหลักใหม่ ถ้าเอาข้อมูลเก่ามาไม่ลบทิ้ง แต่อัดทับเข้าไปเรื่อยๆ ไปๆ มาๆ ก็ไม่รู้เรื่องกันไปเลย

เดี๋ยวนี้ข้อมูลของนักปฏิบัติเหมือนกันกับคอมพิวเตอร์ที่เราทำกันอยู่ มีข้อมูลผิดแล้วไม่ยอมล้าง เมื่อไม่ได้ล้าง เอาข้อมูลที่ถูกเข้าไปใส่ก็ปนกันทั้งผิดและถูก สับสนปนเปกันไปทั้งหมด อ่านไม่ได้ เพราะตัวหนังสือมาจากข้อมูลผิดและข้อมูลถูก อยู่ด้วยกัน แผ่นเดียวกัน แถวเดียวกัน อ่านไม่ได้เลย

เดี๋ยวนี้นักปฏิบัติส่วนมากก็เป็นลักษณะอย่างนี้ หลวงพ่อก็ดูๆ อยู่ เป็นลักษณะที่เอาข้อมูลของใจทั้งผิดทั้งถูกมาสับสนปนเปกัน แยกอะไรผิดอะไรถูกไม่ออก มันสับสนปนเป เหมือนกับม้วนเทป เมื่ออัดมาแล้วมาอัดทับใหม่ เมื่อกำลังของเทปหรือหัวของเทปทำงานไม่เต็มที่ ไม่สามารถจะลบข้อมูลต่างๆ ที่อัดอยู่ในเทปนั้นให้หายไปได้ ก็มีข้อมูลต่างๆ แทรกเข้ามา

เทพม้วนเดียวกัน พอเปิดขึ้นมา ไม่ว่าจะทั้งเสียงเทศน์เสียงเพลง สับสนปนเปกันไปหมด

นี่คือว่าข้อมูลเก่าไม่ลบล้างให้หมดไป เอาข้อมูลใหม่ ไปทับ มันก็เป็นลักษณะอย่างนี้ มันไม่มีผลดีอะไรเลย อ่านไม่ออก จึงมั่วกันไป บางทีก็อธิบายธรรมะไป บางทีก็ผิด บางทีก็ถูกอยู่นั้นแหละ แต่ท่านผู้รู้ข้อมูลถูกผิด ท่านรู้ว่าอันนี้มันผิด ไม่ดีหรือลักษณะอย่างนั้น

ให้มันเกิดความชัดเจนในการปฏิบัติ เหมือนคอมพิวเตอร์ ที่ว่ามา **ถ้าจะล้างของเก่าให้หมดไปก็ต้องล้างไปเลย ถอดล้างให้หมด ตั้งหลักใหม่** เทพเหมือนกัน ต้องล้างให้เรียบร้อยไว้ ก่อนจึงอัดของใหม่ทับ ถึงจะได้ผลดีขึ้นมา

อย่าเอาไปสับสนปนเปกัน แยกของเก่าของใหม่ มันจะเกิดความเห็นชัดเจนมากกว่า หากว่าทั้งมิจฉาก็อยู่ที่นี้ สัมมาที่อยู่ที่นี้ บางทีก็เป็นมิจฉาขึ้นมา บางทีก็เป็นสัมมาขึ้นมา พอรวมแล้ว เราคนเดียวกันนี้เป็นสองอย่าง เป็นคนสองหน้า หน้ามิจฉา หน้าสัมมา หน้าเดียวกัน ถ้าพูดมุมหนึ่งก็เป็นสัมมา มุมหนึ่งก็เป็นมิจฉาขึ้นมา เอาอะไรกันไม่ได้

เอาน้ำดีไล่น้ำเสีย

จะภาวนาปฏิบัติเข้าสู่กระแสนิพพานได้ต้องมีสัมมา
 ล้วนๆ มิจฉาแทรกไม่ได้ ตัดทิ้งไปมิจฉาตัวนี้ มันต้องไปเรื่อยๆ
 แก้ไขไปเรื่อยๆ จนเป็นตัวสัมมามีความเห็นชอบอย่างเดียว
 ร้อยเปอร์เซ็นต์เต็ม นี้ผู้จะเข้ากระแสพระนิพพาน ถ้ายังเป็น
 มิจฉาแฝงอยู่ ไม่มีทางก็แล้วกัน

การภาวนามันต้องกำจัดตัวมิจฉาให้เบาบางไปให้ได้
 มากที่สุด ให้หมดไปๆ พยายามสร้างตัวสัมมาให้มากขึ้นๆ เมื่อ
 ตัวสัมมามากขึ้น ตัวสัมมาตัวนี้มันจะมาบังคับมากำจัด
 ตัวมิจฉาตัวนี้ให้หมดไปๆ เหมือนกับว่าเอาน้ำดีไปไล่น้ำเสีย
 เราฟังกันเข้าใจไหม เห็นรัฐบาลหลายคนเขาพูดกันว่าผู้แทน
 น้ำเน่า เขาพูดเปรียบเทียบกับเอาน้ำดีไปไล่น้ำเสีย นี่เป็นธรรมะ
 อย่างดีที่สุด หลวงพ่อก็ฟัง หนังสือพิมพ์ก็ได้อ่าน เอ้ นี่มันพูด
 เรื่องธรรมะนี่นา ถ้าเราได้อ่านอย่างนี้ ได้ฟังอย่างนี้ เราเฉยๆ
 ใจใหม่ เฉยๆ แต่ถ้านักปฏิบัติเขาได้ยินปี เขาวา เออ แนวนี้
 เป็นแนวทางปฏิบัติ ลักษณะเอาน้ำดีไปไล่น้ำเสีย เขาพูดกัน

ทั่วๆ ไป แต่เราเคยนึกใหม่ว่าอันนี้เป็นธรรมชาติ ไม่นึก แต่ หลวงพ่อทูลนิก มันเป็นธรรมชาติ คำๆ นี้

ทำไมถึงพูดอย่างนั้น พยายามฝึกตัวความเห็นชอบนี้ ตัวสัมมาทิฏฐินี้ฝึกมากขึ้นๆ เพื่อที่จะมาผลักดันตัวมิจฉาของใจให้สลายไปๆ นี่ลักษณะอย่างนั้น คือว่าเอน้ำดีใส่น้ำเสีย คือน้ำเสียนะมันเนาอยู่แล้ว คือตัวมิจฉาของเรามันเนาอยู่ก่อนแล้ว เราพยายามสร้างภาพพจน์ทางดีขึ้นมา ของดีขึ้นมา บ้างคับใจของเราให้ยอมรับความจริงมากขึ้นๆ ตัวความไม่ดีก็สลายไปๆ ในที่สุดตัวใจเราก็เป็นสัมมาล้วนๆ ได้ ตัวมิจฉาเก่าๆ ที่มันเนาๆ ก็หมดไปๆ โดยไม่รู้ตัว ขอให้เรามีสัมมาให้ มากก็แล้วกัน

ถ้าสร้างสัมมามากเท่าใด ตัวมิจฉาสลายไปเท่านั้น มันมีส่วนกำจัด เหมือนกับมีแก้วๆ หนึ่ง แก้วนี้เป็นแก้วที่มี น้ำสกปรกโสโครก แต่ที่นี้เราต้องการเอน้ำใส เราต้องเอน้ำ เทใสแก้วอันเดียวกัน เทไปๆ ในที่สุด น้ำเก่าๆ ที่มีอยู่ก็ค่อยๆ ฟุ้งขึ้นมาๆ เทไปเรื่อยๆ ไม่กั้นาที่ข้างหน้า น้ำในแก้วก็จะหมด จากสภาพน้ำเสียได้ วิธีการปฏิบัติก็เหมือนกันนั่นแหละ จะให้ มันหมดไปลอยๆ ไม่หมดหรอก มันต้องกำจัดตัวมิจฉา

ลูกธนูกับคันธนู

ใจของคนเราเป็นตัวศูนย์ใหญ่ที่รองรับทั้งหมด ทั้งดี ทั้งไม่ดี ทั้งบุญทั้งบาปอยู่ที่นี้ เราต้องขยัน เราต้องรู้สึก เราต้องเข้าใจทิศทางของใจ ก็ต้องมองด้วยว่าผู้จะเข้ากระแสนรรคผลนิพพานนั้นเขาทำอย่างไร

ปัญญาเป็นหลักใหญ่ สติปัญญาเป็นหลักใหญ่ในการปฏิบัติ การทำสมาธิทำไหม ทำ แต่ทำพอเป็นฐานของปัญญา เพื่อเป็นตัวเสริมปัญญาเท่านั้น อย่าไปหวังอะไรกับสมาธิว่าทำไปแล้วจะมีความสุขความเจริญ ทำไปแล้วจะละกิเลสอาสวะตัณหาให้หมดไปสิ้นไป อย่าไปคิด มันผิดหลักแนวทางของพระพุทธเจ้า ไม่มีคนใดคนหนึ่งในโลกนี้ ไม่มีศาสนาพุทธอันใดจะมาสอนอย่างนี้ว่าทำสมาธิแล้วกิเลสจะหมดไปสิ้นไป อย่าไปคิด อันนี้ไม่ใช่คำสอนพระพุทธเจ้าเลย

หากเป็นอย่างนั้นพวกดาบสฤๅษีต่างๆ เขาทำกันก่อนพระพุทธเจ้า ทำไมดาบสต่างๆ ฤๅษีต่างๆ ตัณหาถึงไม่หมดไปสิ้นไปจากใจเขา ทำไมเราจะทำให้หมดไปสิ้นไปได้อย่างไร

นี่เราเข้าใจผิดหลายอย่าง ในมุมมองการปฏิบัติเหล่านี้ ไปทำสมาธิละกิเลสได้อย่างไร คนละเรื่องกัน

หลักการทำสมาธิ เขาทำเพื่อเป็นตัวเสริมปัญญา ทำเพื่อเป็นกำลัง เพื่อเสริมปัญญาให้มีกำลังขั้นตอนหนึ่ง ปัญญากับกำลังของสมาธินี้มันอุดหนุนซึ่งกันและกันอยู่ จะไปทำอย่างใดอย่างเดียวไม่ได้ มันต้องทำกันไป สลับกันไปสลับกันมา ในจุดหนึ่งก็ทำสมาธิบ้าง จุดหนึ่งก็ใช้ปัญญา หรือว่าทำงานร่วมกัน

เหมือนกับว่าลูกธนูกับสายธนู มันมีสองส่วน คันธนูพร้อมสายธนูมันโยงกันอยู่ นี่คือจุดหนึ่ง ลูกธนูเป็นอีกจุดหนึ่ง ลักษณะมันมีสองจุดด้วยกัน ถ้าลูกธนูกับคันธนูวางคนละที่ก็ทำอะไรไม่ได้เลย มันต้องเอามาทำงานร่วมกัน หรือเอาสายธนูเอาคันธนูมาโยงมาติดคู่สิ มีความหมายอะไรไหม กำลังดึงก็มีอยู่ กำลังสายก็มีอยู่ กำลังสายที่มีอยู่ก็ทำอะไรไม่ได้ เพราะมันไม่มีลูกธนูเป็นตัวรองรับ จะยิงสายธนูขึ้นบนฟ้า ก็ยิงไปเท่านั้นแหละ ทำอะไรไม่ได้หรอก เพราะไม่มีลูกธนูรองรับสายธนู

แต่ถ้าเอาลูกธนูมารองรับสายธนู ดึงสิ ดึงขึ้นมาแล้วยิงสิ ดึงเดียว วางปีป ตัวลูกธนูมันจะพุ่งไปทันที ทำไมพุ่ง ก็เพราะกำลังของสายธนูมันจะเป็นตัวผลักดันให้ลูกธนูไป หากลูกธนู

อย่างเดียวนั้นจะให้ไปอย่างจรวดไม่ได้ มันต้องมีกำลังจากสายธนูผลักดันไปอีกทีหนึ่ง รูกๆ จะให้ลูกธนูวิ่งไปตามธรรมชาติเอง มันเป็นไปไม่ได้เช่นกัน มันต้องมีกำลังผลักดันตัวนี้

อันนี้ฉันใด การภาวนาหรือการปฏิบัตินั้นมันต้องมีทั้งสองอย่างร่วมกัน เรียกว่า สมถะ วิปัสสนา ทั้งสองอย่างนี้เคียงคู่กัน ปฏิบัติร่วมทีมเดียวกัน แต่สมาธิที่ว่ามาเป็นสมาธิความตั้งใจมั่น มิใช่เป็นสมาธิความสงบ คำว่าลูกธนู หมายถึงอะไร หมายถึงปัญญา คันธนู สายธนู หมายถึงสมาธิ ตัวสมาธินี้ก็เหมือนกับสายธนู ถ้าสายธนูมันอ่อน ก็ไม่สามารถจะส่งกำลังให้ลูกธนูไปไกลได้ ถ้าคันธนูมันแข็งตัว มันเคร่ง ดึงบีบ มันก็มีกำลังส่งลูกธนูไปได้ไกล

นี้ก็เหมือนกันกับกำลังใจของเรา ถ้าว่ากำลังของปัญญาเรามีอยู่ส่วนหนึ่ง กำลังของสมาธิเสริมเข้าไป มันทำงานร่วมกัน ตัวกำลังของสมาธิจะไปผลักดันปัญญาให้คิดได้คล่องแคล่วว่องไว ถูกต้องและมั่นคงชัดเจนมากขึ้น เรียกว่ากำลังหนุนซึ่งกันและกัน แต่เป็นสมาธิในความตั้งใจมั่น มิใช่สมาธิความสงบ เรียกได้ว่าสมาธิอยู่ที่ไหนปัญญาอยู่ที่นั่น ปัญญาอยู่ที่ไหนสมาธิอยู่ที่นั่น คือสองอย่างทำงานร่วมทีมเดียวกัน อย่าไปแยก

คนนอนหลับ

ไต่ยวนี่เราภาวนามันแยกกันอยู่ ส่วนใหญ่แยกกัน ถ้าไปทำสมาธิก็ทำอยู่อย่างนั้น พุทโธๆ อยู่นั่นแหละ หน้าซำยังพูดด้วยว่า ทำพุทโธไปเถอะโยมเอ๊ย เมื่อจิตสงบนะปัญญาจะเกิดขึ้น ว่ากันบ้าง บอๆ ไปอีกแหละ เรื่องมันเป็นอย่างนั้นไต่ยวนี่คนเราจะเข้าใจผิด คิดว่าทำสมาธิความสงบเพื่อให้เกิดปัญญา ถ้ามีความคิดความเข้าใจอย่างนี้ มีความเห็นอย่างนี้เป็นมิจฉาหรือไม่ พิจารณาเอาเองก็แล้วกัน คำสอนอย่างนี้มีใครบ้างที่สอนในครั้งพุทธกาล พระพุทธเจ้าสอนอย่างนี้ใหม่

สมาธิความสงบตัวนี้เขาก็ให้ทำนะ แต่มีใช้ว่าจะสงบได้ทุกวันไป เดือนหนึ่งสงบได้ครั้งหนึ่งใหม่ ปีหนึ่งสงบครั้งหนึ่งใหม่ ยากนะ ไม่ใช่่ง่ายขนาดนั้นนะที่จะเอาทุกวัน แต่สมาธิความตั้งใจมั่นทำได้ทุกวินาที ทำไม่ไม่ทำ ทำไม่ไม่ฝึกวิธีง่ายๆ เพราะตัวสมาธิตั้งมั่นนี้มันทำได้ทุกวินาที ทำได้ง่ายด้วย และมีประโยชน์มหาศาลด้วย ทำไม่ไม่สนใจ ทำไม่จะไปสนใจสงบอันนั้น

ถึงจะทำสมาธิความสงบลึกซึ่งขนาดไหนก็ตาม เมื่อถอนออกมาแล้ว ถ้าผู้มีความฉลาดทางปัญญาอยู่ เขาถอนขึ้นมาแล้วหยุดยั้งอยู่ในความตั้งใจมั่น ถอนจากความสงบนั้นนะมาอยู่ในความตั้งใจมั่น แล้วเอาตั้งใจมั่นไปบวกปัญญาอีกครั้งหนึ่ง เขาทำอย่างนั้น ไม่ใช่ว่าจะจิตสงบแล้วจะถอนขึ้นมาบวกปัญญาทีเดียวไม่ได้ มันทำไม่ได้เลย มันข้ามขั้นตอนกัน

เหมือนกับคนนอนหลับอยู่นั่นแหละ คนนอนหลับปุ๋ยอยู่นั่นแหละ มีคนไหนบ้างทำงานขณะนอนหลับ ไปถามดูสิ มันผิดธรรมชาติ ไม่มีคนใดคนหนึ่งขณะนอนหลับอยู่สามารถเอางานไปทำ ทำงานไป หลับไปฝันไป เขาทำกันได้ไหม ทำกันไม่ได้

อันนี้ฉันใด คำว่าความสงบนี้คือหมดจากความรู้สึก มันหมดสติไปแล้ว คือเข้าฌานไปแล้ว ขนาดคนเข้าฌานเป็นรูปฌาน อรูปฌาน มีคนไหนบ้างที่ขณะเข้าฌานใช้ปัญญาไปถามดูสิ มันทำไม่ได้ ขณะที่คนภาวนาทำสมาธิจิตสงบลงเป็นอุปนาสมาธิไปแล้วนั้น คนไหนใช้ปัญญาขณะนั้น มันมีไหม ไม่มี

ขณะนี้เราไม่เข้าใจภาคปฏิบัติ ก็เลยเมากันอยู่อย่างนี้ เดียวนี้เราไม่ทำอะไรเลย ปัญญาเราเลยไม่ต้องคิด ได้ฟังได้ยิน

มาว่าทำสมาธิไปแล้วมันจะมีปัญญาเกิดขึ้นเอง เราก็เลยมุ่งแต่สมาธิอย่างเดียว บางคนสงบพอสมควรนะ นั่งคิด วันไหนหนอจะเกิดปัญญา วันไหนหนอจะเกิดปัญญาอยู่นั้นแหละ คิดตั้งแต่วันนั้นจนถึงวันตาย คิดก็ชั่วคนมาแล้วแบบนี้ ไม่เกิดเลย

จับปากกาเขียน

๗

หงสมาธิคอยให้เกิดปัญญา คอยให้เกิดความฉลาด ให้เกิดความเฉียบแหลม มันมีจากที่ไหนที่ทำอย่างนั้น มันผิดธรรมชาติของการปฏิบัติ ก็เหมือนกับว่าเราเอาปากกาไปวางทับกระดาษเอาไว้ เออวางไว้แล้วก็หวังว่าวันไหนหนอดัวหนังสือจะเกิดขึ้น ดัวหนังสือจะเกิดขึ้นใหม่ ถ้าเราไม่จับเขียนเอง มันต้องจับเขียนเองสิ ดัวหนังสือถึงจะเกิดขึ้นได้ จะไปนั่งให้มันเกิดเป็นดัวหนังสือได้อย่างไร จะไปดูให้มันเกิดเป็นดัวหนังสือได้อย่างไร ต้องจับปากกานั้นเขียนเอง

ถามว่าคนจับเขียนต้องมีความรู้มีความเข้าใจว่าจะเขียนอย่างไร แต่ถ้าคนอ่านหนังสือไม่ได้ เขียนไม่เป็น จะเอาปากกา มาเขียนหนังสือก็ทำอะไรไม่ได้เลย เพราะไม่มีความรู้ที่จะเขียน จะเขียนตัวก.ไก่ ก็ไม่เป็น ตัวข.ไข่ ก็ไม่เป็น เอ้า แล้วกัน มันก็หมดสิทธิ์อีกแหละ

ที่นี้คนใช้ปัญญาพิจารณา ต้องรู้หลักการในการใช้ปัญญา หลักการในการคิด คิดในเรื่องอะไร ต้องใช้ปัญญาอย่างไร คือ

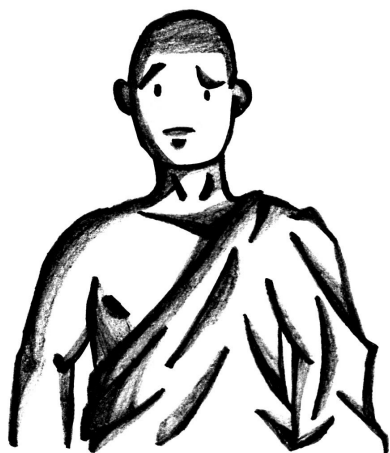
อนิจจัง ไตรลักษณ์เป็นอย่างไร ความไม่เที่ยงเป็นอย่างไร ก็ต้องศึกษาประวัติในการคิด ก็ต้องคิดตามมุนั้นแง่นั้นไป

พวกเราทั้งหลายก็ภาวนาทุกวัน หมายถึงว่าภาวนาคอยเอาผลอย่างเดียว ไม่ต้องสร้างอะไรเลย มันเป็นไปได้ คนเราอ่านหนังสือไม่ได้สักตัว ไม่ยาก เอาหนังสือไปนอนทับใส่หัวนอนอยู่นั้นแหละ วันไหนหนอดัวหนังสือมันจะเข้าสมองเรา ให้มันคิดเถอะนะ ให้ไปนอนอยู่นั้นนะ เป็นเล่มๆ เป็นปึกๆ ก็ซื้อมาเถอะ เอามาอนทับทั้งตัวนั้นแหละ มันจะซึมเข้าสมองได้ไหม ซึมไม่ได้ เพราะการอ่านตำราอ่านหนังสือ จะอ่านได้ก็ต้องเอาหนังสือมาท่อง มาอ่าน มาศึกษา มาเรียน ถึงอ่านได้เขียนออก จะเอาไปนอนทับได้อย่างไร

นี่ฉันใด การใช้ปัญญาต้องฝึกความคิด ความคิดของเราจะต้องฝึกไปทางเหตุทางผล ทางดี ทางชั่วทางผิด คิดได้หมดแหละ เมื่อคิดแล้วก็มาเลือกอีกทีหนึ่งว่าอะไรควรจะทำ อะไรควรทิ้ง อะไรดีหรือไม่ดี ต้องคิดให้มันทุกแง่ทุกมุมด้วยเหตุผลของเรา ไม่ใช่จะนั่งให้มันเกิดเองอย่างที่เร้าเข้าใจไม่เกิดนะ

นี่ขอให้ทุกคนที่นั่งอยู่ทั้งหมดนี้เข้าใจ การคิด คิดภายนอก

ที่ยกตัวอย่างเปรียบเทียบกับนางภิกษุณีที่ว่ามา เขาคิดภายนอก
ได้ คิดภายในได้ ภายนอก ภายใน ไกล ไกล หยาบ ละเอียด
เขาคิดได้ เพราะปัญญาเขามี นี่ก็ต้องสร้างปัญญาขึ้นมาส่วนตัว

ลิมกัณฑ์เทศน์

อย่าเอาปัญญาตัวนี้ไปแฝงปริยัติมากนัก ถ้าแฝงปริยัติไปแล้วหมดสิทธิ์ทันที ปัญญาไม่ไป หมดปริยัติก็หมดปัญญาพร้อมกัน ทำอะไรไม่ได้เลย อาตมาเคยได้สังเกตครูบาอาจารย์หลายองค์ไปเป็นนักเทศน์ ไปอ่านธรรมะครูบาอาจารย์ เขียนหลักการเทศน์ต่างๆ ท่านเขียนไว้ ท่านเจ้าคุณอุบาลีเขียนธรรมะเอาไว้ มงคล ๓๘ เขียนเป็นกัณฑ์เทศน์ เป็นกัณฑ์ๆ พระเรียนกัณฑ์เทศน์ท่านเจ้าคุณอุบาลีนั้นแหละ เรียนจนจบเป็นกัณฑ์ๆ ไป ถึงเวลาก็มาเทศน์ พอเทศน์ไปๆ มันเทศน์ผิดสูตรอะไรไม่รู้ ผิดลือค้ในการเทศน์ เอาไปเอามาเทศน์ได้สองสามคำ หยุด ไปไม่ได้เลย มันผิดสูตร คือปัญญาปริยัติพอผิดสูตรปั๊บ มันไม่ไป มันหยุด คือไม่แตกฉานในการเทศน์ของตัวเอง คือปัญญาในปริยัติ ถึงเทศน์ได้ก็เทศน์เอาตำราเป็นหลักเป็นเกณฑ์ ถ้าผิดตำราก็ผิดไปเลย ไม่มีความคิดจะเทศน์ต่อไป เพราะปัญญาไม่มี เป็นอย่างนั้น

การเทศน์จะไปเอาตำรามาเป็นหลักเป็นเกณฑ์ไม่ได้

ต้องมาคิดว่าเหตุผลส่วนตัวมีอะไรบ้างจะอธิบายให้คนฟังก็เทศน์ตามนั้น ไม่ต้องไปนึกถึงตำรา นึกถึงเหตุผลและความจริงที่จะต้องเทศน์ ถ้าเป็นอย่างนี้เทศน์ทั้งคืนก็จบไม่เป็น ไม่มีติดขัดติดไม่เป็น

แต่คนฟังก็จะพอเข้าใจด้วยการเทศน์ก็ต้องเทศน์ตามเหตุตามผล คือเทศน์ตามบุคคลผู้ฟัง บุคคลลักษณะกลุ่มอย่างนี้ จะเทศน์อย่างไรให้ฟัง ก็ต้องมีเหตุผลเฉพาะองค์ เทศน์นั้นเขาจะรู้ของเขาเอง เรียกว่า *ปริสัญญู* จะเทศน์ให้คนกลุ่มไหนฟัง เขาจะต้องเข้าใจในคนกลุ่มนั้น ถ้าฟังอย่างนี้ ผู้ฟังก็เข้าใจได้ ฟังรู้เรื่องกัน ถ้าคนกลุ่มนั้นเขาต้องการฟังเทศน์หรือฟังเหล่านั้นฟังเหล่านี้ขึ้นมา จะไปเทศน์ธรรมะให้เขาฟัง จะไปรู้เรื่องอะไรกัน ถ้ามีคนฟังลักษณะอย่างนั้น เราก็ต้องเปลี่ยนแผนใหม่ ฟังเทศน์นะ บัดนี้...(ແຫລ່) ว่าตามภาษาอีสานไปเลย ก็ดูคนก่อนสิว่าเขาต้องการอย่างไร นี่คือว่าหลักการเทศน์หลายอย่างมันต้องเป็นอย่างนั้น เรียกว่า *ปริสัญญู* รู้จักบุคคลผู้ฟัง

ถาม-ตอบ ปัญหา

เราเป็นนักปฏิบัติ เราก็ต้องรู้ตัวเองว่าเราเป็นผู้ปฏิบัติ คนหนึ่ง ต้องรู้จักส่วนตัวด้วย ไม่ใช่จะภาวนาไปสู่มีสู่หม้า ได้อย่างไร อันนี้อาตมาไม่ได้ห้ามนะ เอาวันนั้นนะ อาตมาให้ ธรรมะทางปัญญามาพอสมควร ในวิธีหลักการต่างๆ ในหลัก ธรรมะนี้ จากนั้นไปเวลายังไม่ตึกเท่าไหร่นัก เป็นคืนสุดท้ายใน เดือนวิสาขะนี้

หลักการทำสมาธิต่างๆ ก็จะมอบให้อาจารย์ไชยามา อบรมธรรมะวิธีหลักการปฏิบัติทำสมาธิต่อ เมื่อทำสมาธิต่อไป แล้วนะ เมื่อเลิกกัน อย่าไปเลิกธรรมดานะ ให้เอาปัญญา หลวงพ่อทูลเสริมไปอีกที ต่างคนต่างคิด ต่างคนต่างปฏิบัติ ส่วนตัว วันนี้เป็นวันสุดท้าย ใครจะอยู่ทั้งคืนตลอดรุ่งก็ได้ เพื่อบูชาพระพุทธเจ้าก็แล้วกัน เพื่อว่าถ้าเว้นจากวันนี้ไปแล้วนะ ปีหน้าไม่ว่ากัน มันห่างกันเยอะเหลือเกิน วันนี้เอาเต็มที่ก็แล้วกัน ใครจะนั่งบูชาพระพุทธเจ้า จะไปจับกลุ่ม จะไปนั่งสถานที่ที่ป่า ที่มหาเจดีย์ก็นั่งได้ เอาเสียไปนั่งภาวนาที่โน่นก็ได้ อากาศเย็น

ดี หรือนั่งที่นี้ก็ได้ ต่อไปจะให้ท่านไชยามาให้วิธีการอบรม การนั่งสมาธิต่อไป นี่อาตมาให้อุบายธรรมะต่างๆ มา ตั้งแต่ที่ ผ่านๆ มาถึงปัจจุบันนี้ถือว่าสมควรแก่กาลเวลา เอวัง เอาละที่นี้

อ้าว ลืมตอบปัญหาให้คนเขา เตี้ยวก่อน ปัญหาคำ สุดทำยว่า

ถาม: คำว่าได้ดวงตาเห็นธรรมนั้น คือไม่มีการปรุงแต่ง สิ่งใดๆ ใชหรือไม่ครับ

หลวงพ่อบุญ: ไม่ใช่ ตอบไม่ใช่อย่างเดียว มันคนละเรื่อง กัน คือลักษณะคำว่าได้ดวงตาเห็นธรรมนั้น คือไม่มีการปรุงแต่ง อันนั้นไม่ใช่ ปรุงได้แต่งได้ ผู้มีดวงตาเห็นธรรมแล้ว พอจะมา เทศน์ให้คนฟังก็ต้องมีการปรุงแต่งไว้ก่อนว่าจะเทศน์อย่างไร ให้คนเขาฟัง ไม่ใช่ว่าจะเอาดวงตาเห็นธรรมไปเทศน์ให้คนฟัง เข้าใจไหม อันนี้เป็นธรรมดาว่าการปรุงแต่งมันมีอยู่จุดหนึ่ง แต่การปรุงแต่งเป็นลักษณะที่ว่าเราจะมาแต่งคำพูดเอาดวงตา เห็นธรรมให้คนฟัง ก็ต้องแต่งเอา แต่งเรื่องขึ้นมา จะพูดอย่างไร ว่าลักษณะการดวงตาเห็นธรรมคนจะเข้าใจ เห็นอย่างไร ต้อง ปรุงขึ้นมา ต้องแต่งขึ้นมาได้ คือลักษณะว่าดวงตาเห็นธรรม จะคิดเอาภาคการณ์เอา ไม่ใช่ ธรรมดาว่ามันเป็นอย่างนั้น คือ

หลอกตัวเองไม่ได้

เหมือนเรากินข้าวอิ่มแล้วนั้น เราจะมาปรุงขึ้นมา มาคิดขึ้นมาว่าเรากินหรือยัง ไม่ใช่ นั่นไม่ใช่คนกินอิ่ม คนแก่ๆ นั้นแหละ กินข้าววันหนึ่งๆ สองสามครั้งก็ว่าได้กินอยู่นั้นแหละ อันนั้นเรื่องหนึ่ง

การปรุงแต่งต่างๆ นี้ การจะมาเผยแผ่ธรรมะต้องมีการปรุงแต่ง ต้องมาปรับปรุงธรรมะ จะพูดอะไรๆ ต้องแต่งเรื่องขึ้นมาให้สมเหตุสมผล ทั้งปรุงด้วยแต่งด้วย แต่ปรุงแต่งนี้ไม่มีโทษมีภัยอะไร คนเราจะมีการปรุงแต่งมีการสมมติเรื่องขึ้นมา การมีดวงตาเห็นธรรมที่ว่ามานี้เป็นธรรมชาติอยู่แล้ว

การมีดวงตาเห็นธรรมนั้นไม่ต้องปรุงแต่งหรอก ถ้าผู้ใดมีดวงตาเห็นธรรมในขณะนั้น ถึงจะมีพระพุทธเจ้านั่งเป็นประมุขอยู่นี้ก็ตาม จะไม่ไปถามพระพุทธเจ้า ไม่ถามแล้ว ไม่คิดว่า จะหาคำถามไปถามพระพุทธเจ้า นั่นคือหายสงสัย คนหายสงสัยคือความเข้าใจถูกต้องทั้งหมด นั่นคือคนที่เห็นจริงตามความเป็นจริงแล้ว

เหมือนกับว่าน้ำแก้วหนึ่ง เรากินไปครึ่งหนึ่ง เราก็ดูว่าแก้วน้ำหมดไปครึ่งหนึ่ง ก็รู้อยู่แล้ว จะถามทำไมว่าน้ำเต็มแก้ว

หรือหมดแก้ว จะถามทำไมก็รู้ๆ กันอยู่ แต่ถ้าน้ำแก้วนั้นเรากินลงไปจนน้ำหมดจากแก้วไปแล้ว จะไปถามใครอีก เราก็รู้ที่อยู่หมดแล้ว ถ้ายกแก้วเปล่าไปถามคนอื่นว่าแก้วนี้มีน้ำไหม เขาว่าบ้าหรือคนดี เขาว่าบ้าทั้งนั้น คนพอดีเขาจะรู้ว่าน้ำหมด ก็น้ำหมด หมดไปครึ่งหนึ่ง ก็หมดไปครึ่งหนึ่ง ก็รู้ๆ กันอยู่อย่างนั้น

นี่การปฏิบัติ ผู้ที่ท่านบรรลุธรรมไปแล้วก็มีลักษณะอย่างนี้เหมือนกัน บรรดาผู้บรรลุธรรมขั้นไหนก็ตาม ผู้นั้นจะหมดความสงสัยส่วนตัว ความลังเลสงสัยว่านี่ใช่ไหมไม่มีในคนๆ นั้นอีกต่อไป ไม่มีคำว่าใช่ไหม นี่ของจริง หากยังต้องถามว่าใช่ไหม ก็แสดงว่ายังไม่ใช่ของจริงร้อยเปอร์เซ็นต์ ถ้าของจริงเขาไม่มีการถามว่าใช่ไหม

ผู้บรรลุธรรมเป็นอย่างนั้น ถ้าภาวนาปฏิบัติเป็นอย่างนั้นอย่างนี้ไป จิตอย่างนั้นไป ใช่ไหมหลวงพ่อก็ยัง ยังไม่ไกล้มรรคผลนิพพานหรอก ยังไกลอยู่

นี่บางทีคนเข้าใจผิดก็มี บางทีเห็นของ ผิดพลาดมาเป็นลักษณะอย่างนี้ พวกวิปัสสนูเขาเป็น พวกวิปาสเขาเป็น เขาเป็นขึ้นมาแล้ว เขานึกว่าเขาถูกต้องทั้งหมด อันนั้นลงทะเลไปเลยนะ ไม่ต้องพูดถึงคนๆ นั้น

ถ้าเห็นลักษณะอย่างนี้เกิดขึ้นแล้ว ก็เดินหนีเสีย ปล่อยทิ้งเขาไปตามประสาเขา ซาดิหน้าภพหน้าจึงว่ากันทีหลัง ก็แล้วกัน ในชาตินี้หมดสภาพกัน ก็ทิ้งกันไป ไม่ต้องไปต่อว่า ต่อขานให้มันเสียเวลาเปล่าๆ นี่คือว่าคนเป็นบ้าเต็มร้อยไปแล้ว ไม่ต้องไปแก้ไข แก้กันไม่ได้ เหมือนกับโรคเอดส์ โรคอะไรเต็ม ตัวแล้ว จะไปแก้ไขชีวิตที่เกิดขึ้นแล้ว ไม่มีทางก็แล้วกัน นี่เขา เรียกว่า ความเห็นต่างๆ ในการปฏิบัติที่ว่ามามันจะเกิด ความชัดเจนเฉพาะตัว เอาละ

คู่มือ

- วัตถุประสงค์** : เผยแพร่มรดกธรรมของ หลวงพ่อทูล ขิปปปัญญา
สำหรับผู้ที่ปรารถนาความสุขในชีวิต (กามาวจร)
จนถึงผู้ที่มุ่งหวังมรรคผลนิพพาน (โยคาวจร)
- รายละเอียด** : หนังสือชุดใจ ลำดับที่ ๗ ถอดเทปจากธรรมเทศนา
ของหลวงพ่อทูล เมื่อวันที่ ๒๑ พฤษภาคม ๒๕๔๐
ที่วัดป่าบ้านค้อ จ.อุดรธานี
- ISBN** : ๙๗๘-๖๑๖-๓๔๘-๓๖๔-๕
- พิมพ์ครั้งที่ ๑** : ๑ ธันวาคม ๒๕๕๖
- จำนวนการพิมพ์** : ๑๐,๐๐๐ เล่ม
- ผู้จัดพิมพ์** : คณะศิษยานุศิษย์
- ถอดเทป** : พณญา เครือครองสุข
- ภาพปก** : Tanawat Pisanuwongse
- ภาพประกอบ** : ด.ช. ณัฐวัฒน์ เนาวรัตน์พงษ์
- ลิขสิทธิ์** : ขอสงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอกหรือพิมพ์ซ้ำเนื้อหา
ในหนังสือเล่มนี้ กรุณาติดต่อ KPY USA หรือ
วัดชานฟ้ารัชมาราม

ข้อมูลการติดต่อ

San Fran Dhammaram Temple

2645 Lincoln Way, San Francisco, CA 94122

โทร. 1 (415) 753-0857

Website: watsanfran.org

E-mail: watsanfran@yahoo.com

KPY USA

19721 Scenic Drive, Redwood Valley, CA 95470

Website: kpyusa.org

E-mail: kpyusagroup@gmail.com

วัดป่าบ้านค้อ

ต.เขื่อน้ำ อ.บ้านฝ่อ จ.อุดรธานี 41160

โทร. (042) 250-730-1

Website: watpabankoh.com

E-mail: watbankoh@yahoo.com

หนังสือธรรมะ ชุดใจ

๑) แต่งใจ	แต่งอย่างไร...จะให้เธอรู้
๒) สองใจ	รักที่เสียดายน้อง
๓) รู้ใจ	ไม่ต่างอะไรกับวันวาน
๔) ขอใจ	ชั่วฟ้าดินสลาย
๕) ม่วนใจ	รักแล้วรักเลย
๖) เปรี้ยวใจ	บอด...จึงชอกช้ำ
๗) คู่ใจ	คู่แท้ชั่ววันริ้นดร์
๘) ถอนใจ	สิ้นสุดกันที
๙) ใจเอ๋ย	อย่าลืมนฉัน
๑๐) นอกใจ	รักนี้เพื่อเธอ

ผู้ใดมีความประสงค์จะสมทบทุนในการจัดพิมพ์หนังสือเล่มต่อไป กรุณาติดต่อ soratya@yahoo.com บัญชีออมทรัพย์ ธนาคารกรุงเทพ เลขที่บัญชี ๖๕๐-๐-๑๒๗๗๔-๘

